

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма
«Зарубіжна література. 5–9 класи»
для закладів загальної середньої освіти

(автори . „ . „ . „
- . „ . „ . „
. „ . „ . „ . „)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795)

З М І С Т

Пояснювальна записка. Школа радості.....	4
Роль зарубіжної літератури в системі загальної середньої освіти.....	4
Місце зарубіжної літератури в мовно-літературній галузі та в контексті інших освітніх галузей.....	5
Пріоритети викладання зарубіжної літератури в основній школі.....	6
Головна мета і завдання вивчення зарубіжної літератури в системі середньої освіти.....	6
Структура навчального предмета «Зарубіжна література»	7
Завдання вивчення зарубіжної літератури в 5-6 класах.....	8
Завдання вивчення зарубіжної літератури в 7-9 класах.....	8
Потенціал предмета в реалізації ціннісних орієнтирів базової середньої освіти.....	9
Врахування наступності між початковою і базовою середньою освітою...	10
Принципи побудови модельної навчальної програми.....	10
Структура модельної навчальної програми.....	10
Базові знання в межах предмета «Зарубіжна література».....	11
Значення зарубіжної літератури для формування ключових компетентностей.....	11
Шляхи реалізації модельної навчальної програми.....	12
Особливості організації освітнього процесу під час вивчення зарубіжної літератури в 5-9 класах.....	12
Основна частина. Зміст навчального предмета, очікувані результати навчання, види навчальної діяльності учнів.....	15
5 клас.....	15
6 клас.....	30
7 клас.....	48
8 клас.....	65
9 клас.....	76
Прикінцева частина. Додатки.....	91
Додаток 1. Компетентнісний потенціал предмета «Зарубіжна література».....	91

Додаток 2. Список творів для додаткового читання учнів.....	97
Додаток 3. Електронні ресурси зарубіжної літератури для учнів.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Школа радості

Найвища майстерність учителя – пробуджувати радість пізнання і творчого самовиявлення.

Альберт Ейнштейн

Наше майбутнє залежить від читання.

Ніл Річард МакКіннон Гейман

Програму розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30. 09. 2020 р. № 898) з урахуванням Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 р. № 235).

Роль зарубіжної літератури в системі загальної середньої освіти України. Нова українська школа має стати для сучасного юного покоління ШКОЛОЮ РАДОСТІ, зорієнтованою на діяльнісне навчання, гармонійний розвиток і моральне виховання учнів, зокрема через їх прилучення до скарбниці художньої літератури різних країн і народів світу.

«Зарубіжна література» як навчальний предмет, що охоплює різноманіття національних літератур, містить величезний духовний потенціал, необхідний для української молоді початку третього тисячоліття. У процесі вивчення зарубіжної літератури учні мають змогу відкрити інші країни та культури крізь призму художніх творів, заглибитися у світ людських почуттів та стосунків, пізнати життя природи та суспільства, відчутти силу творчої фантазії та людської думки, критично мислити й співпереживати разом із літературними персонажами, краще розуміти себе та інших, цінувати «своє» (рідне, національне) і поважати «чуже» (значуще для розвитку власної особистості та української нації), сформуванати гуманістичний світогляд і національну свідомість на основі громадянських пріоритетів і толерантності до інших народів, рас, національностей.

Предмет «Зарубіжна література» в галузі загальної середньої освіти виконує такі функції: 1) *пізнавально-ціннісну* (пізнання життя, людини й світу через художню літературу, формування ціннісних орієнтирів особистості в період її становлення); 2) *естетичну* (розвиток уявлень про специфіку мистецтва слова, естетичного смаку, умінь розрізняти художню вартість творів); 3) *розвивальну* (розвиток розумових і творчих здібностей, критичного мислення, індивідуального стилю пізнавальної діяльності, навичок роботи з книжкою та комп'ютером із метою розширення кола читання, формування культури спілкування); 4) *соціально-адаптаційну* (соціокультурна адаптація особистості до умов сучасного суспільства); 5) *виховну* (виховання моральних

і громадянських якостей, національної свідомості, відповідальності за збереження духовних надбань України й людства).

Вивчення зарубіжної літератури спрямоване не лише на набуття знань про доробок письменників, окремі художні твори, літературні епохи, жанри та стилі, а передовсім покликане залучити учнів до процесу суб'єктивізації знань, пізнання довколишнього світу і самопізнання в процесі навчання, народження у свідомості школярів «власного тексту» культури, збагаченого особистісним «Я», що сприятиме розширенню емоційно-чуттєвого досвіду учнів, формуванню їхніх ціннісних орієнтацій і ставлень, залученню їх до міжкультурного діалогу через здобутки світового красного письменства.

Сприяючи культурному зближенню України із країнами Європи і світу, зарубіжна література є важливим чинником духовного розвитку української нації, виховання молодого покоління патріотів, відданих національним ідеалам і водночас відкритих до здобутків інших країн і народів.

Місце зарубіжної літератури в мовно-літературній галузі та в контексті інших освітніх галузей. Зарубіжна література є складником мовно-літературної освітньої галузі. Згідно із запропонованою модельною навчальною програмою «Зарубіжна література» вивчається окремо як самостійний і самодостатній предмет, що має унікальну неперервну традицію викладання (з 1991 р.) в умовах Незалежності і сприяє її утвердженню. Разом із іншими складниками мовно-літературної галузі (українська мова, українська література) зарубіжна література виконує важливу націєтворчу та українознавчу роль. Викладання зарубіжної літератури здійснюється українською мовою, художні твори письменників країн і народів світу запропоновані учням для читання в найкращих українських перекладах із урахуванням здобутків української перекладацької школи. Відповідно предмет «Зарубіжна література», окрім формування читацьких умінь і навичок, сприяє підвищенню рівня володіння державною мовою, формуванню якостей компетентного мовця. Художня література є частиною культури людства і специфічною (естетичною) формою відображення життя, тому зарубіжна література потребує особливого підходу у викладанні – як предмета, що має справу із мистецтвом слова і духовною сферою особистості. Водночас для ефективного вивчення зарубіжної літератури необхідно залучення знань, умінь, навичок, що формуються в процесі засвоєння учнями інших галузей: соціальної та здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької та ін. Зважаючи на те, що в умовах інформаційного суспільства зростає роль сучасних цифрових технологій, які впливають на навчання і виховання, з метою розширення кола читання та підвищення інтересу учнів до художньої літератури у викладанні зарубіжної літератури в закладах середньої освіти слід доречно використовувати потенціал й інформатичної галузі.

Пріоритети викладання зарубіжної літератури в основній школі. Провідними векторами викладання зарубіжної літератури в 5-9 класах є формування в учнів стійкого інтересу до читання класичної та сучасної

літератури, прагнення до активного діалогу із книжкою, самостійного пошуку та критичного осмислення художніх творів у процесі різних видів діяльності (індивідуальних, у парі, мікрогрупі, колективі), використання багатства сучасних бібліотечних і цифрових ресурсів. Модельна навчальна програма із зарубіжної літератури спрямована на створення в учнів різнобічного уявлення про світ, формування позитивного мислення і творчої уяви, а також на виховання в них відчуття причетності до духовної культури країн і народів світу з позиції свідомого(ої) громадянина/громадянки України.

Отже, пріоритетами викладання предмета «Зарубіжна література» є такі: *антропологічний* (з позицій якого головним аспектом вивчення літературних творів є особистість учня, його естетичне сприйняття і творчий розвиток); *аксіологічний* (спрямований на розвиток в учнів сталого інтересу до взірців світового красивого письменства, уміння читати і творчо сприймати художні твори зарубіжних письменників, збагачуватися фундаментальними цінностями культури різних країн і народів, вирішувати життєві ситуації з урахуванням набутого читацького досвіду); *українознавчий* (метою якого є презентація зарубіжної літератури крізь призму української культури, що в умовах глобалізації сучасного світу буде сприяти виявленню і збереженню національної ідентичності школярів, сприйняттю української культури як невід'ємного складника світової, вихованню молодого(ої) громадянина/громадянки України, який(а) пізнає і досліджує реалії своєї країни, традиції рідної культури й усвідомлює їх у світовому контексті); *полікультурності* (реалізація якого передбачає вивчення художніх текстів національних культур у контексті розвитку світової літератури, розкриття різноманітних аспектів взаємодії творів різних національних традицій, що буде сприяти вихованню полікультурної особистості, формуванню культури міжетнічних і міжнаціональних відносин, толерантного і шанобливого ставлення до інших національних традицій, запереченню будь-яких форм насильства); *етичний* (який передбачає, що робота над художніми текстами, включеними до програми, дозволить не тільки збагатити учнів знаннями класичної й сучасної зарубіжної літератури, але і, що не менш важливо, запропонує свої варіанти рішення моральних проблем, що хвилюють школярів).

Головна мета вивчення зарубіжної літератури в системі середньої освіти – прилучення учнів до найкращих здобутків класичної й сучасної художньої літератури різних країн і народів, формування компетентних читачів, здатних творчо сприймати, критично оцінювати й насолоджуватися художніми творами, брати участь у різних комунікативних ситуаціях та взаємодії (зокрема із застосуванням цифрових технологій) на підставі прочитаних художніх текстів і медіатекстів відповідно до контексту.

Завдання вивчення зарубіжної літератури в основній школі:

- репрезентувати актуальні для школярів художні твори (класичні та сучасні), необхідні для духовної та психологічної адаптації людини

- в сучасному полікультурному суспільстві;
- сформувати в учнів сталу потребу в діалозі з творами словесного мистецтва, необхідність у власній рефлексії над почуттями й думками, які виникають в семантичному та естетичному полі художнього тексту;
  - навчити школярів естетично сприймати літературні твори, виявляти їх художню своєрідність, розглядати в контексті розвитку загальнолюдської культури та національних культур різних країн і народів;
  - розширити особистісний культурно-естетичний тезаурус учнів на основі набутих знань про художню літературу світу, практичних умінь і навичок сприймання, аналізу, інтерпретації, дослідження художніх творів зарубіжних письменників від давнини до сучасності, а також у процесі творчого діалогу із художніми текстами і відповідними медіатекстами;
  - розвивати високі моральні якості школярів, їхні ціннісні орієнтації, ставлення, емоційно-чуттєву сферу особистості;
  - виховувати в учнів патріотизм, повагу до національних традицій і різних культур, толерантне ставлення до «інакшості», до відмінного від власного погляду.

Результатом вивчення зарубіжної літератури в основній школі має стати не сума розпорошеної інформації, а сформована здатність учня/учениці комплексно використовувати набуті знання, уміння, навички в різноманітних життєвих ситуаціях і в процесі соціальної адаптації до умов сучасного мультикультурного і різнополярного суспільства.

Структура навчального предмета «Зарубіжна література». Згідно з Державним стандартом базова середня освіта охоплює два цикли – 5-6 класи (адаптаційний цикл) і 7-9 класи (базове предметне навчання). Відповідно курс зарубіжної літератури в основній школі має два етапи: 5-6 класи – *прилучення до читання художньої літератури*; 7-9 класи – *системне читання художньої літератури*. Передбачається, що в профільній школі (10-12 класи) буде запроваджено етап *творчо-критичного читання художньої літератури*.

У 5-6 класах поєднано проблемно-тематичний і жанровий принципи побудови програми із настановою на формування початкових уявлень про окремі літературні явища та поняття. Протягом вивчення зарубіжної літератури в 5-6 класах класичні твори й твори сучасних письменників поєднані в межах окремих розділів і тем на підставі образно-тематичної або жанрової подібності.

У 7 класі, який є перехідним до базового предметного навчання, окрім проблемно-тематичного й жанрового принципів, у програмі розширено перелік теоретико-літературознавчих категорій, отримані в 5-6 класах початкові уявлення про певні явища і поняття поглиблюються, що створює необхідну базу для продовження ефективного предметного навчання.

Принцип поєднання класичних і сучасних творів у межах розділів і тем для 7 класу зберігається.

У 8-9 класах домінують історико-літературний і жанрово-родовий принципи побудови програми, відповідно учні отримують загальні уявлення про перебіг літературного процесу, школярам запропоновано для вивчення ті художні твори та явища, які репрезентують певну добу і водночас відповідають особливостям саме їхнього віку. Із метою забезпечення переходу від далеких часів до сучасної літератури для учнів 8-9 класів у межах представлення певних епох і періодів національних літератур у модельній навчальній програмі введено особливий сегмент – «Літературний міст у сьогодення», який дозволяє вивчати поруч із золотою класикою популярні серед молоді різних країн і народів сучасні твори.

Наскрізним стрижнем навчального предмета «Зарубіжна література» є поєднання класичної й сучасної літератури, художніх творів і медіатекстів. Це дає змогу вибудувати єдиний простір цікавих для учнів третього тисячоліття творів, що належать до різних культур, забезпечити умови для діалогу класики й сучасності, реалізувати різновекторність у пізнавальній діяльності, залучити інтермедіальність як один із ефективних шляхів вивчення зарубіжної літератури, підвищити мотивацію учнів до читання найкращих книжок світу.

Завдання вивчення зарубіжної літератури в 5-6 класах: *прилучити* школярів до читання творів класики й сучасності; *сформувати* в них стійкий інтерес до художньої літератури, а також *початкові* вміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати художній текст та медіатекст, критично оцінювати інформацію з різних джерел, виявляти окремі елементи змісту і форми, встановлювати їхню роль у тексті, характеризувати й оцінювати літературних персонажів на підставі їхніх учинків, мови, взаємозв'язків із іншими персонажами та докільям, творчо самовиражатися у різних видах діяльності, зокрема із застосуванням цифрових технологій, досліджувати окремі літературні і мовні явища в художньому тексті та медіатексті; *розвивати* естетичні почуття та емоції учнів, здатність отримувати естетичне задоволення від прочитаного, а також уміння та навички взаємодіяти (усно і письмово) в різних комунікативних ситуаціях, шукати потрібну інформацію щодо художньої літератури, зокрема в цифровому середовищі із дотриманням правил безпеки та академічної доброчесності.

Завдання вивчення зарубіжної літератури в 7-9 класах: *сформувати* в учнів стійкий інтерес до художньої літератури, усвідомлене дбайливе ставлення до світової художньої літератури як духовної скарбниці людства, стійкі моральні якості та громадянську позицію з допомогою творів класичної та сучасної художньої літератури, а також *основні* уявлення про найбільш репрезентативні для національних літератур світу здобутки художньої літератури, провідні епохи, жанри, напрями класичної літератури та яскраві явища сучасної художньої літератури, *вміння* розрізняти твори різних родів і жанрів у їхній специфіці та художній вартості; *розвивати* вміння сприймати,

аналізувати й інтерпретувати художні тексти та медіатексти із застосуванням основних теоретичних понять, виокремлювати основні компоненти змісту й форми в художньому творі, встановлювати між ними зв'язки, визначати їхні функції, досліджувати літературні та мовні явища в художньому тексті та медіатексті, шукати потрібну інформацію, її критично оцінювати, творчо опрацьовувати та використовувати для досягнення власних цілей, *навички* взаємодіяти (усно і письмово) в різних комунікативних ситуаціях, творчо самовиражатися у різних видах діяльності, зокрема в цифровому середовищі із дотриманням правил безпеки та академічної доброчесності.

Потенціал предмета в реалізації ціннісних орієнтирів базової середньої освіти. Гуманістичний потенціал зарубіжної літератури дозволяє реалізувати ціннісні орієнтири базової середньої освіти. Під час вивчення художніх творів різних країн і народів необхідно забезпечити повагу до особистості учня/учениці, зокрема до його/її власної думки, позиції, оцінки, права на різні форми творчого самовираження та вибір художніх текстів і медіатекстів. Особливу увагу слід приділити рівному доступу учнів до художніх текстів та медіатекстів, різних видів інформації без будь-яких форм дискримінації. У процесі вивчення зарубіжної літератури учні беруть участь у різних формах взаємодії (усно і письмово), у виконанні різних видів творчих робіт, у створенні власних текстів або медіатекстів. У зв'язку з тим учителеві необхідно наголосити на важливості дотримання правил академічної доброчесності та безпечної поведінки в сучасному цифровому просторі (зокрема медіапросторі). Предмет «Зарубіжна література» покликаний засобами мистецтва слова сприяти становленню вільної особистості учня/учениці, його/її критичного мислення, впевненості у собі й креативності. «Зарубіжна література» завдяки добору найкращих зразків класичної й сучасної літератури, вітчизняним і закордонним здобуткам у методиці викладання предмета створює умови для розвитку емоційного інтелекту учнів, їхнього психічного здоров'я, позитивної атмосфери зустрічі із прекрасним, взаємодії з іншими особами на підставі творчості, довіри й партнерства. Твори зарубіжної літератури містять яскраві приклади літературних персонажів, які сприяють самоствердженню учнів, формуванню їхньої особистості, людської гідності, милосердя, доброти, справедливості. Зарубіжна література також є важливим джерелом виховання громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей України та людства, дбайливого ставлення до довкілля.

Врахування наступності між початковою і базовою середньою освітою. Модельна навчальна програма побудована на основі *загальнодидактичних принципів послідовності і наступності у навчанні*. Отже, в програмі було враховано основні здобутки початкової школи. Так, при виборі творів для текстуального вивчення і теоретико-літературознавчих понять враховано компетентності, які учні мають набути протягом навчання в початковій школі. Реалізація наступності в навчанні досягається за рахунок узгодження змісту, очікуваних результатів, видів навчальної діяльності та

організаційно-методичного забезпечення в початковій і основній ланках освіти. Очікувані результати та види навчальної діяльності у модельній навчальній програмі сформовані (до кожного розділу) за чотирма основними групами: *I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях; II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів; III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі; IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення.* Вони корелюють (враховуючи розвиток учнів) із відповідними групами результатів у Державному стандарті початкової освіти та групами результатів і орієнтирами для оцінювання в Державному стандарті базової середньої освіти. У такий спосіб досягається зв'язок і наступність у процесі навчання в контексті реалізації концепції Нової української школи.

Принципи побудови модельної навчальної програми. В основу модельної навчальної програми покладено комплекс принципів, кожен із яких органічно взаємодоповнює інші (кожен із них окремо не є достатнім). Основні принципи, на яких будується модельна навчальна програма, – *хронологічний* (вивчення зразків світового красномовства у перебігу літературного процесу), *жанрово-родовий* (розгляд художніх творів у їхній родовій та жанровій специфіці), *концентричний* (можливість розширення, нарощування знань, умінь і навичок учнів, повертатися до певних жанрів чи періодів національних літератур на різних етапах дорослішання учнів), *проективний* (здатність рухатися від початкових уявлень про літературне явище або поняття до його проєкції в часі й просторі культури, постійно поглиблювати знання класичної та сучасної літератури, розвивати вміння та навички роботи з різними ресурсами, зокрема цифровими).

Структура модельної навчальної програми. Модельна навчальна програма предмета «Зарубіжна література» для 5-9 класів містить:

- 1) пояснювальну записку (в якій зазначено мету, завдання предмета, пріоритети викладання зарубіжної літератури, принципи модельної навчальної програми, компетентнісний потенціал зарубіжної літератури, шляхи реалізації модельної навчальної програми, особливості організації освітнього процесу під час вивчення зарубіжної літератури в 5-9 класах та ін.);
- 2) основну частину, в якій зазначено для кожного класу зміст навчального предмета (за розділами, темами), очікувані результати навчання учнів (що корелюють із результатами навчання та орієнтирами для оцінювання учнів у мовно-літературній галузі відповідно до Державного стандарту), види навчальної діяльності учнів (за розділами);

- 3) прикінцева частина (додатки – 1) компетентнісний потенціал предмета «Зарубіжна література», 2) список творів для додаткового читання учнів, 3) електронні ресурси зарубіжної літератури для учнів).

У модельній навчальній програмі до кожного розділу запропоновано рубрики, що сприятимуть вивченню зарубіжної літератури з урахуванням досягнень сучасного літературознавства, культурного контексту та медіапростору: *Теорія літератури (ТЛ)*, *Література і культура (ЛК)*, *Україна і світ (УС)*, *Медіатекст (МТ)*.

Базові знання в межах предмета «Зарубіжна література» визначені Державним стандартом. Це передовсім літературний твір (класичної або сучасної літератури) в аспектах актуальної національної та загальнолюдської проблематики (історична, соціальна, морально-етична, філософська тощо), жанрово-родового поділу художньої літератури, змісту і форми художнього твору (тема, ідея, фабула, сюжет, композиція, образ, поетика), історико-культурного контексту, перебігу літературного процесу (епохи, напрями, течії, стилі, жанри), індивідуального стилю письменника, естетичної вартості твору, його відкритості для інтерпретацій у часі, розвитку української перекладацької традиції, збагачення емоційного та естетичного досвіду читача/читачки. Водночас у межах модельної навчальної програми предмета «Зарубіжна література» доречно залучені й інші базові знання, що становлять основу мовно-літературної галузі, зокрема: інформація, її джерела, види та вміння працювати з нею; комунікація як взаємодія в ситуаціях спілкування та використання різних форм мовлення і мовленнєвих стратегій; текст як більш широке поняття порівняно із «художній текст», його різновиди, зміст і структури в сучасну добу, зокрема медіатексти тощо; мовні засоби, що використовуються в художніх текстах відповідно до задуму письменника та культурної ситуації доби.

Значення зарубіжної літератури для формування ключових компетентностей. Зарубіжна література разом із іншими навчальними предметами та інтегрованими курсами сприяє формуванню ключових компетентностей учнів. Компетентнісний потенціал навчального предмета «Зарубіжна література» представлено в Додатку 1.

Шляхи реалізації модельної навчальної програми. Програма містить обов'язковий і варіативний компоненти. *Обов'язковий компонент* – це художні твори класики й сучасності, які передбачені для обов'язкового вивчення. *Варіативний компонент* містить перелік художніх текстів, із яких учитель може вибрати один або декілька відповідно до забезпечення матеріально-технічними ресурсами, інтересів учнів тощо.

Художні твори для текстуального вивчення у модельній навчальній програмі відібрані з урахуванням психологічних та інтелектуальних

можливостей школярів, а також відповідно до соціальних і культурних стрижневих інтересів і проблем, актуальних для учнів певних вікових груп.

Взірці класичної й сучасної зарубіжної літератури у навчальній модельній програмі розглядаються в контексті загальносвітового й національного (характерного для певної країни, народу) літературного процесу, що дає можливість показати світовий культурний простір, розкрити специфічні закономірності розвитку мистецтва слова, його унікальність і позачасову значущість, виникнення й динаміку художніх явищ у їхніх взаємозв'язках на тлі культури й суспільства.

Основу змісту навчального матеріалу програми становлять літературні тексти, перевірені часом, які мають сталу добру традицію у шкільній практиці викладання літератури, і художні твори, що відображають сучасні тенденції світового історико-літературного процесу й цікаві сучасному поколінню учнів, популярні нині серед молодіжної аудиторії зарубіжних країн у різних частинах світу.

Кількість годин на вивчення окремих розділів і тем визначає вчитель. Зміст навчального матеріалу, представлений у програмі для 7-9 класів, відповідає Типовій освітній програмі й становить орієнтовно 1,5 години на тиждень. Але відповідно до нормативної бази та резерву, що має мовно-літературна галузь у кожному класі, заклад середньої освіти може збільшити щотижневу кількість годин до 2 годин на тиждень. За рахунок гнучкого варіативного компонента модельна навчальна програма придатна як для 1,5 години, так і для 2 годин на тиждень.

Зважаючи на автономність закладів середньої освіти, учителі можуть використати цю модельну навчальну програму як основу для створення власних навчальних програм і календарно-тематичного планування.

Навчальна модельна програма, окрім своєї традиційної функції – бути основою для планування і здійснення навчального процесу, детально окреслює очікувані результати навчання і тим самим визначає об'єктивні критерії оцінювання.

Особливості організації освітнього процесу під час вивчення зарубіжної літератури в 5-9 класах. Виходячи із освітньо-виховних завдань вивчення літератури в основній школі, а також вікових особливостей сприйняття художніх творів учнями різних читацьких груп побудова курсу здійснюється на основі різних підходів (проблемно-тематичного, жанрового, історико-літературного, мультикультурного).

Різноманіття літературних імен і художніх творів, представлених у модельній навчальній програмі, дає можливість розкрити культурний контекст певної епохи, провести міжлітературні й міжкультурні паралелі, навчити школярів використанню елементів *компаративного вивчення*. У процесі викладання зарубіжної літератури слід звернути увагу на можливості використання окремих елементів компаративістики – порівняння явищ однієї

національної літератури, художніх творів різних національних культур, художніх текстів і медіатекстів (наприклад, кінофільмів, мультфільмів за прочитаними творами тощо), літературних творів і творів інших видів мистецтва, художніх і нехудожніх текстів (наприклад, науково-популярних, документальних тощо), оригіналу і перекладу.

Зважаючи на те, що літературний текст як факт мистецтва відображає ознаки конкретної культурної епохи, її світоглядні шукання й філософські концепції, під час розгляду художніх творів слід враховувати соціально-історичний та культурно-філософський контекст, взаємозв'язки художньої літератури з іншими видами мистецтва (живопис, графіка, скульптура, музика, театральне мистецтво, кіно та ін.). Відповідно художня література (в її національних проявах та самобутності) має бути репрезентована як цілісний пласт культури певної доби. Такий підхід значно розширює читацьке сприйняття творів, сприяє осмисленню фундаментальних цінностей культури, залученню учнів до активної роботи з навчальним матеріалом і спонукає до власних суджень і висновків. При цьому широко залучаються знання із суміжних предметів, отже, посилюється роль міжпредметної інтеграції.

Спираючись на Державний стандарт і модельну навчальну програму, важливо реалізовувати сучасні підходи до вивчення літератури в школі. Особистісно орієнтоване навчання, діалогічний характер викладу матеріалу досягаються завдяки застосуванню новітніх педагогічних технологій.

Згідно із Державним стандартом у межах мовно-літературної галузі передбачено різні види діяльності учнів в умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства, зокрема не лише із художніми текстами (у книжковому форматі), а й цифровими ресурсами, соцмережами, медіатекстами тощо. Відповідно вчителю слід завчасно перевірити необхідний цифровий контент для безпечної роботи з ним учнів, провести інструктаж щодо основних правил поведінки в інтернет-просторі та в онлайн-взаємодії, повідомити про необхідність дотримання етичних норм і академічної доброчесності. Під час вивчення зарубіжної літератури доречно буде *системно* представляти інформаційно-комунікаційні технології навчання, вони значно підсилюють інтерес до навчання та активізують творче сприйняття учнями художніх творів.

Модельна навчальна програма із зарубіжної літератури для 5-9 класів відповідає сучасним запитам української молоді й забезпечує формування засобами мистецтва слова позитивного мислення, креативності, комунікативних умінь і соціокультурної адаптації учнів до суспільства XXI століття, тим самим увиразнює актуальну, як ніколи, думку нашого великого співвітчизника Василя Сухомлинського: «Вчитимемо дитину думати, відкриємо перед нею першоджерело думки – навколишній світ. Дамо їй найбільшу людську радість – радість пізнання!».

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Зміст навчального предмета, очікувані результати навчання, види навчальної діяльності учнів

5 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ		
Роль книжки в третьому тисячолітті		
<p><i>Учень/учениця</i></p> <p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>визначає мету (провідну думку) почутого та/або прочитаного висловлювання та його форму (монолог/діалог); формулює і відповідає на запитання за змістом почутого та/або прочитаного повідомлення; відтворює усно (творчо переказує (повністю або частково), коментує, інтерпретує) почутий та/або прочитаний текст.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>характеризує, обговорює порушені в художньому тексті/медіатексті теми й проблеми читання, діалогу з книжкою, формування якостей творчого читача/читачки; проєктує власний або відомий життєвий досвід на порушені в тексті проблеми; висловлює в</p>	<p>Роль книги та читання художньої літератури для формування гармонійної особистості. Види читання в цифрову епоху. Паперові та електронні книги.</p> <p><i>Теорія літератури (ТЛ) Зарубіжна література.</i></p> <p><i>Література і культура (ЛК) Роль художньої літератури в житті людини та сучасному суспільстві.</i></p> <p><i>Україна і світ (УС) Українські ресурси (друковані, цифрові та ін.) художніх творів для школярів.</i></p> <p><i>Медіатекст (МТ) Бібліотеки в медіапросторі. Популяризація читання художньої літератури медійними засобами.</i></p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком» або ін.), визначення провідної думки та деталей почутого та/або прочитаного тексту, формулювання запитань до тексту, відповіді на запитання до тексту, творчий переказ тексту, коментування та інтерпретація тексту, самостійне збирання інформації, написання мінітвору або створення посту для соцмереж, дискусія (очно або в онлайн-середовищі), розповідь про улюблений твір, виокремлення і пояснення</p>

<p>усній формі власні думки, почуття і враження, викликані прочитаними раніше творами зарубіжної літератури, розмірковує про користь паперових та електронних книг.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює власні міркування про улюблену книжку у вигляді мінітвору або посту для соцмереж; дискутує (очно або в онлайн-середовищі) на тему читання та вибору художньої літератури, порівнює позиції учасників дискусії, обстоює власну позицію.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх.</p>		<p>окремих мовних явищ у своєму і чужому мовленні.</p>
<p>СКАРБНИЦЯ НАРОДНИХ КАЗОК (2 твори за вибором учителя)</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>стисло переказує (усно) зміст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, акцентує увагу на окремих деталях; перефразовує репліки в діалозі персонажів; унаочнює та візуалізує зміст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту</p>	<p>Казки народів світу: різновиди, ознаки, загальнолюдські ідеали та національна самобутність.</p> <p>Індійська народна казка «Фарбований шакал». Викриття в образах тварин негативних людських якостей.</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне або ін.), усний переказ почутого та/або прочитаного тексту з акцентуванням на окремих деталях, творчий перефраз реплік персонажів, унаочнення та візуалізація</p>

(малюнки, комікси тощо) для відтворення змісту.

II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів

визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті; формулює тему та основну думку художнього тексту/медіатексту; проводить паралелі між образами та ситуаціями, зображеними в художньому тексті/медіатексті і власним життєвим досвідом; висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним художнім текстом/медіатекстом, а також своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; переказує зміст художнього тексту/медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання.

III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі

створює власне висловлення про вчинок/вчинки персонажа(ів), враховуючи основні засади академічної доброчесності; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними нормами сучасної української мови; добирає доречні засоби

Японські народні казки «Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик» або «Момотаро, або Хлопчик-Персик».

«Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик». Утілення в образі Іссумбосі чесності, любові до праці, кмітливості й відваги. «Момотаро, або Хлопчик-Персик». Теми дружби, сміливості, зв'язку з природою в казці.

Національний колорит японських казок.

Китайські народні казки «Пензлик Маляна» або «Червоний ліхтарик».

«Пензлик Маляна». Поетизація мистецтва й уславлення образу митця в казці.

«Червоний ліхтарик». Випробування духовної сутності людини у творі. Слова й учинки героїв та героїні. Китайські національні символи.

Арабська народна казка «Синдбад-Мореплавець» (перша подорож).

Утвердження духовної стійкості людини в образі Синдбада-Мореплавця. Природний світ крізь призму фольклору. Ідеї дружби, поваги до представників різних країн і народів, любові до батьківщини.

змісту почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, виокремлення головної і другорядної інформації в тексті, формулювання теми та основної думки тексту, проведення паралелей між образами та ситуаціями тексту й власним життєвим досвідом, висловлювання в усній та/або письмовій формі власних почуттів і ставлень до казкових персонажів і подій, усний переказ змісту казки (або уривку), створення власного письмового висловлення (мінівір або ін.) про вчинок/вчинки персонажа (ів) із дотриманням норм сучасної української мови, добирання доречних засобів мовної виразності, виокремлення у прочитаному тексті мовних одиниць різних рівнів та

<p>мовної виразності для оформлення власного висловлення.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>виокремлює та розрізняє в художніх текстах мовні одиниці різних рівнів (частини мови, форми слова, словосполучення, речення тощо), визначає їхню роль у характеристиці персонажів, розкритті подій і явищ; відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів (створення стилізації казки або фанфіку).</p>	<p>Брати Якоб (1785-1863) і Вільгельм (1786-1859) Грімм. «Пані Метелиця».</p> <p>Значення діяльності братів Я. і В. Грімм для розвитку європейської культури. Зіставлення образів героїнь казки «Пані Метелиця». Утвердження у творі доброти, працьовитості, справедливості.</p> <p><i>(ТЛ) Фольклор, народна казка, сюжет, мандрівні сюжети.</i></p> <p><i>(ЛК) Культурні традиції, національні особливості світосприймання в казках різних країн і народів.</i></p> <p><i>(УС) Подібні образи в зарубіжних і українських казках (Іссумбосі – Хлопчик–Мізничик; Фарбований Шакал – Фарбований Лис, пасербиця з казки «Пані Метелиця» – дідова дочка з казки «Про дідову дочку і бабину дочку» та ін.).</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Сьома подорож Синдбада» (режисер Н. Юран, США, 1958), «Пригоди Синдбада» (режисер Ад Нах, США, 1998), «Пані Метелиця» (режисер Г. Кольдиць, НДР, 1963) та ін.</i></p>	<p>визначення їхньої ролі у творі, відтворення окремих художніх засобів казки у процесі створення стилізації казки або фанфіку.</p>
<p>ЛІТЕРАТУРНІ КАЗКИ СВІТУ</p>		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; самостійно складає</p>	<p>Літературна казка та її ознаки. Подібності й відмінності від народної казки.</p> <p>Ганс Крістіан Андерсен (1805–1875). «Снігова королева». «Снігова королева». Боротьба добра і зла в казці.</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване або ін.), відповіді на запитання за змістом почутого та/або</p>

<p>простий план почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; у разі потреби грамотно перепитує співрозмовника (формулює відповідні запитання) для уточнення важливих для розуміння почутого та/або прочитаного деталей; вибірково переказує (усно) зміст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; передає з використанням окремих способів і засобів візуалізації (у формі малюнка, постера, фотоколажу або ін.) враження від почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>читає тексти у різний спосіб (оглядово, вибірково, з коментуванням, в особах тощо) відповідно до мети читання; проектує власний або відомий життєвий досвід на порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми; визначає спільні та різні елементи змісту і форми у фольклорних і літературних казках; характеризує емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку та вчинки; переказує зміст художнього тексту/медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання; творчо опрацьовує прочитаний художній текст/медіатекст, у разі потреби</p>	<p>Утвердження дружби та вірності. Перешкоди на шляху Герди, її помічники. Чарівний світ твору.</p> <p>Оскар Уайльд (1854–1900). «Хлопчик-Зірка». Символічний зміст назви твору. Динаміка образу головного героя, його стосунки з матір'ю та іншими персонажами. Шлях Хлопчика-Зірки від егоїзму й байдужості до відкриття в собі любові й милосердя. Фальшиві та справжні цінності. Любов до матері – одна з визначальних цінностей життя. Краса зовнішня та внутрішня. Синтез фольклорних і літературних елементів у творі.</p> <p>Роальд Дал (1916–1990). «Чарлі і шоколадна фабрика» АБО Астрід Анна Емілія Ліндгрен (1907–2002). «Пеппі Довгапанчоха», «Пригоди Калле Блюмквіста» (1 твір за вибором учителя).</p> <p>Роальд Дал. «Чарлі і шоколадна фабрика». Казкові пригоди персонажів на шоколадній фабриці містера Вонки. Шлях хлопчика Чарлі до своєї мети. Доброта, щирість і наполегливість головного героя. Зображення родинних</p>	<p>прочитаного художнього тексту та медіатексту, складання простого плану почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, формулювання запитань для уточнення важливих для розуміння змісту деталей, вибіркового переказу (усно) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, візуалізація враження (малюнок, постер, фотоколаж або ін.) від почутого та/або прочитаного художнього/медіатексту, проєкція власного або відомого життєвого досвіду на порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми, визначення спільних та різних елементів змісту і форми у фольклорних і літературних казках, характеристика емоційного</p>
---	---	--

<p>змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює письмові тексти (коментар, пост для соцмереж щодо прочитаного твору або ін.), зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; знаходить і виправляє недоліки та помилки в будові і мовному оформленні власного висловлення; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; коригує текст на основі проведеного аналізу.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні, обґрунтовуючи зроблений вибір.</p>	<p>стосунків у творі: сім'я Бакетів, інші родини. Образи дітей і дорослих у повісті-казці. Вади й небезпеки сучасного світу, їх утілення у творі. Утвердження співчуття, милосердя, взаємодопомоги, відповідальності, морального вибору.</p> <p>Астрід Анна Емілія Ліндгрєн. «Пеппі Довгапанчоха». Дивовижний світ мрій і пригод Пеппі та її друзів у повісті «Пеппі Довгапанчоха». Безжурний характер і винахідливість Пеппі, її вміння перетворювати життя на диво. Казкові елементи в повісті.</p> <p>Астрід Анна Емілія Ліндгрєн. 1 твір (за вибором учителя) із циклу про Калле Блюмквіста: «Калле Блюмквіст грається», «Калле Блюмквіст ризикує», «Калле Блюмквіст і Расмус». Захопливі події та пригоди персонажів. Елементи детективу та казки. Винахідливість та енергія головного героя. Калле і його друзі: Андерс, Єва-Лотта. Утвердження позитивного ідеалу і моральних цінностей. Авторське ставлення до героїв/героїнь твору (зовнішність, мова,</p>	<p>стану та вчинків літературних персонажів, усний і письмовий переказ прочитаної казки (стислий та/або вибірковий, творчий), створення письмового тексту (коментар, пост для соцмереж або ін.) з урахуванням мети, адресата і власного життєвого досвіду, знаходження і виправлення недоліків та помилок у власному висловленні, аналіз змісту написаного власного висловлення, коригування тексту на основі проведеного аналізу, творче використання мовних засобів із запропонованих варіантів та обґрунтування зробленого вибору.</p>
--	---	---

	<p>вчинки, характеристики та оцінки вчинків персонажів).</p> <p><i>(ТЛ) Літературна казка, подібності й відмінності літературної казки від народної. Тема та ідея художнього твору, оригінал і переклад. Поглиблення поняття: сюжет.</i></p> <p><i>(ЛК) Національні особливості літературних казок зарубіжних письменників.</i></p> <p><i>(УС) Українські переклади літературних казок різних країн.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: казкові сюжети Г.К. Андерсена в мультиплікації, «Зоряний хлопчик» (режисер А. Дудоров, СРСР, 1958) та ін., «Чарлі і шоколадна фабрика» (режисер Т. Бертон, США, Велика Британія, 2005), «Пеппі Довгапанчоха» (режисер У. Хелльбум, Швеція, Німеччина, 1969), «Пеппі Довгапанчоха» (режисер М. Мікаелян, СРСР, 1984) та ін.</i></p>	
СЛУХАЄМО ГОЛОСИ ПРИРОДИ		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>знаходить у почутому та/або прочитаному повідомленні (художньому тексті/медіатексті) відповіді на поставлені запитання; визначає ключові слова в почутому та/або прочитаному повідомленні (науково-популярному тексті, художньому тексті, медіатексті); формулює тему та ідею почутого та/або прочитаного повідомлення (художнього</p>	<p>Зарубіжні поети про природу: Й.В. Гете (1749-1832) («Нічна пісня подорожнього»), Г. Гейне (1797-1856) («Задзвени із глибини...»), Дж. Кітс (1795-1821) («Про коника та цвіркуна») (1 твір за вибором учителя). Поетизація природи, утвердження зв'язку природи й людини; утілення любові та дбайливого ставлення до довкілля.</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, вибіркоче або ін.), знаходження в почутому та/або прочитаному художньому тексті/медіатексті відповідей на поставлені запитання, визначення ключових слів у</p>

<p>тексту/медіатексту); визначає основну і другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в художньому тексті/медіатексті; розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань, які виникли в результаті сприймання художнього тексту/медіатексту; регулює власні емоції під час художньої декламації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>знаходить у тексті відому і нову інформацію; розрізняє тексти різних стилів, типів і жанрів (науково-популярний текст, вірш, казка, оповідання) у контексті авторського задуму; розпізнає виражальні засоби (пейзаж), використовує окремі з них; переказує зміст художнього тексту/медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання; творчо опрацьовує прочитаний текст (художній текст/медіатекст), у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і</p>	<p>Редьярд Кіплінг (1865–1936). «Мауглі». Історія хлопчика, якого виховали тварини, його дружба з ними. Сміливість, кмітливість, доброта Мауглі. Яскравість характерів персонажів-тварин, утілення в них людських рис. Закони джунглів і цінності людського життя. Ідея відповідальності людини за природний світ.</p> <p>Ернест Сетон-Томпсон (1860–1946). «Лобо». Авторські спостереження за світом природи. Образи тварин, розкриття їх у подіях оповідання, авторських характеристиках. Утвердження любові до всього живого, гуманного ставлення людей до тварин.</p> <p><i>(ТЛ) Вірш, пейзаж, оповідання.</i> <i>(ЛК) Описи природи, тварин у науково-популярних текстах, художній літературі та інших видах мистецтва.</i> <i>(УС) Українські переклади творів зарубіжних авторів про природу.</i> <i>(МТ) Фільмографія: «Мауглі» (режисер Р. Давидов, СРСР, 1973), «Книга Джунглів» (режисер Дж. Фавро, США, 2016), «Мауглі» (режисер Е. Серкіс, США, 2018), «Лобо» (режисери Джеймс Алгар, Джек Коуффер, США, 1962), «Лобо» (режисер Стів Гудер,</i></p>	<p>почуттєво та/або прочитаному повідомленні, формулювання теми та ідеї почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, визначення основної і другорядної інформації в почуттєво та/або прочитаному тексті, декламація художнього твору, розповідь про власний емоційний стан під впливом прочитання твору, характеристика персонажів, знаходження у різних видах текстів відомої та нової інформації, розрізнення текстів різних стилів, типів і жанрів у контексті авторського задуму, розпізнавання та використання виражальних засобів (пейзаж), переказ змісту художнього тексту/медіатексту, підготовка відгуку про твір,</p>
--	---	--

<p>в соціальних мережах; дискутує (очно або в онлайн-середовищі) на теми, пов'язані з прочитаними творами, переглянутими фільмами; дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>порівнює художні та науково-популярні тексти про тварин і явища природи, виявляючи в них певні мовні та стильові ознаки.</p>	<p><i>США, 2007), «Хроніки тварин Сетона» (режисер Т. Сирато, Японія, 1989) та ін.</i></p>	<p>створення невеликих типових повідомлень на цифрових (захищених) сервісах і в соцмережах (повідомлення для шкільного сайту, пост для соцмережі тощо), дискусія (очна або в онлайн-середовищі) щодо прочитаних творів та/або переглянутих фільмів, порівняння художніх та науково-популярних текстів про тварин і явища природи.</p>
---	--	---

СИЛА ТВОРЧОЇ УЯВИ

<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>аргументовано зіставляє почуте та/або прочитане із життєвим досвідом; виявляє взаємозв'язок змісту або інших компонентів літературного твору (цитат, уривків, епізодів, вчинків персонажів тощо) із власними потребами для особистісного розвитку; розповідає про власний емоційний стан під час сприймання художнього тексту/медіатексту.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p>	<p>Ернст Теодор Амадей Гофман (1776-1822). «Лускунчик і Мишачий король» АБО Льюїс Керролл (1832–1898). «Аліса в Країні Див» (2-3 розділи за вибором учителя).</p> <p>Ернст Теодор Амадей Гофман. «Лускунчик і Мишачий король». Реальний світ і вигадка в казці. Характер головної героїні (Марі). Фантастичні перетворення персонажів. Битва добра і зла. Символічний образ Різдва, різдвяної</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, перерване або ін.), аргументоване зіставлення почутого та/або прочитаного повідомлення із власним або відомим життєвим досвідом, виявлення взаємозв'язку змісту твору (або його компонентів) із власними</p>
---	--	--

<p>визначає порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми, характеризує і співвідносить їх із сучасністю; формулює тему та основну думку художнього тексту/медіатексту; виокремлює в художньому тексті мікротеми, коментує їх; проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображені в художньому тексті/медіатексті.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>записує власні міркування про прочитані твори та інформацію про них з інших джерел (зокрема цифрових), створюючи постер за прочитаним твором; висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо проблем, які порушуються у художніх творах.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>порівнює літературних персонажів за визначеними ознаками, зокрема характеризує їхні вчинки, ставлення до інших, особливості їхньої мови тощо.</p>	<p>ялинка. Ідеї добра, людяності, любові. Значення мрії в житті людини.</p> <p>Льюїс Керролл. «Аліса в Країні Див» (2-3 розділи за вибором учителя). Образ Аліси, світ її уяви та захопливі пригоди. Персонажі, які оточують героїню. Особливості художньої мови твору. Ознаки казки. Утілення ідеї особистої свободи, вільного мислення й творчого ставлення до життя.</p> <p>Елеанор Портер (1868–1920). «Полліанна» (3-4 розділи за вибором учителя). Щирість, мужність і оптимізм Полліанни, її позитивний вплив на життя міста, долю інших людей. Творча фантазія головної героїні. Зміни у внутрішньому світі й житті інших персонажів після зустрічі з Полліанною. Ідея відчуття радості життя, що змінює світ на краще. Художні засоби розкриття образу Полліанни.</p> <p><i>(ТЛ) Персонаж, герой/героїня літературного твору. Поглиблення понять: тема та ідея художнього твору, сюжет.</i></p> <p><i>(ЛК) Утілення сюжетів творів зарубіжних письменників в образотворчому та музичному мистецтві.</i></p> <p><i>(УС) Переклади творів українською мовою. Ілюстрації українських художників до творів.</i></p>	<p>потребами для особистісного розвитку, розповідь про власний емоційний стан (відтінки настрою, почуття, переживання тощо) під час сприймання художнього тексту/медіатексту, визначення порушених у тексті проблем, характеристика їх та співвіднесення із сучасністю, формулювання теми та основної думки тексту, виокремлення в художньому тексті та коментування мікротем, створення фанфіка або коміксу (проєкція власної поведінки в контексті ситуацій твору), створення постера або колажу за прочитаним твором, висловлення в цифровому середовищі (наприклад, чат, блог, сторінка в соцмережі тощо) щодо творів</p>
--	---	---

	<p>(МТ) Фільмографія: балет «Лускунчик» на музику П. Чайковського, «Лускунчик і чотири королівства» (режисер Л. Гальстрем, США, 2018), «Аліса у Дивокраї» (режисер Є. Пружанський, Україна (СРСР), 1981), «Аліса у Дивокраї» (режисер Т. Бертон, США, 2010), «Аліса у Дивокраї» (режисер Г. Ласке, США, 1951), «Полліанна» (режисер Д. Свіфт, США, 1960), «Полліанна» (режисер С. Хардінг, Велика Британія, 2003).</p>	<p>художньої літератури, порівняння літературних персонажів, характеристика мови персонажів прочитаних художніх текстів/медіатекстів.</p>
<p>У ВИРІ ЗАХОПЛИВИХ ПРИГОД</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях розпізнає в почутому та/або прочитаному художньому тексті/медіатексті факти, судження та аргументи; використовує елементи конспектування (зокрема визначає ключові слова та фрази в почутому та/або прочитаному повідомленні); відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого та/або прочитаного повідомлення; визначає спільне і різне в повідомленнях літературних персонажів (героїв/героїнь).</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p>	<p>Марк Твен (1835–1910). «Пригоди Тома Соєра» (2-3 розділи за вибором учителя). Світ дитинства в романі. Том Соєр і Гекльберрі Фінн. Том Соєр і Беккі Тетчер. Життя містечка і пригоди юних друзів. Мрії Тома, його витівки, бажання самоствердитися. Риси характеру Тома, що розкриваються в стосунках з іншими. Сміливість і заповзятливість Тома Соєра та його друзів, їхнє прагнення зробити довколишній світ цікавішим і людянішим.</p> <p>Тувє Янсон (1914–2001). «Комета прилітає», «Капелюх Чарівника», «Зима-чарівниця» (1 твір за вибором учителя) АБО Пауль Маар (нар. 1937). «Машина для здійснення бажань, або Суботик повертається в суботу».</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, перерване або ін.), розпізнавання в почутому та/або прочитаному повідомленні (художньому тексті/медіатексті) фактів, суджень та аргументів, використання елементів конспектування (ключових слів, фраз у почутому та/або прочитаному повідомленні), відтворення основних думок і фактів, окремих висловлювань літературних персонажів, визначення</p>

<p>пояснює вплив прочитаного художнього тексту/медіатексту на формування власного естетичного смаку, читацьких інтересів; розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб; аргументує власну оцінку прочитаного художнього тексту/медіатексту, наводячи доречні цитати; фіксує елементи художнього тексту/медіатексту, оптимізуючи написане за допомогою окремих графічних позначок (у формі коміксу, аніме або ін.).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>доповнює та/або замінює окремі частини тексту відповідно до теми і мети висловлення; удосконалює письмовий текст (власний і чужий); визначає способи виправлення помилок у власному мовленні; демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>порівнює окремі елементи художніх текстів; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір.</p>	<p>Туве Янсон. «Комета прилітає», «Капелюх Чарівника», «Зима-чарівниця» (1 твір за вибором учителя). Чарівність художнього світу твору. Казкові персонажі, утілення в них ідей доброти, щирості, сімейних цінностей.</p> <p>Пауль Маар. «Машина для здійснення бажань, або Суботик повертається в суботу». Яскравість художнього світу твору. Оптимістичний образ Суботика, його віра в силу думки й фантазії. Реальне і фантастичне у творі. Елементи фольклору (казки) та їхнє значення для розкриття головної ідеї – реалізації мрій, бажань і прагнень особистості.</p> <p>(ТЛ) Повість. Поглиблення понять: персонаж, герой/героїня літературного твору.</p> <p>(ЛК) Художні твори для дітей і про дітей у сучасному мистецтві.</p> <p>(УС) Переклади творів українською мовою.</p> <p>(МТ) Сучасні українські та зарубіжні письменники про літературу й читання (виступи, інтерв'ю, пости тощо).</p> <p>Фільмографія: «Пригоди Тома Соєра і Гекльберрі Фінна» (режисер С. Говорухін, Україна (СРСР), 1981), «Щасливе сімейство мумі-тролів» (режисер Х. Сайто, М. Кодзіма, Японія, Фінляндія, Нідерланди, 1990), «Долина мумі-тролів» (режисер С. Бокс, Д. Роббі, Фінляндія, Велика Британія, 2019).</p>	<p>спільного і різного в повідомленнях літературних персонажів (героїв/героїнь), пояснення впливу прочитаного художнього тексту/медіатексту на формування власного естетичного смаку і читацьких інтересів, розкриття актуальності літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб, аргументація власної оцінки прочитаного художнього тексту/медіатексту із наведенням доречних цитат, фіксація елементів художнього тексту/медіатексту з допомогою графічних позначок (комікс, манга, аніме або ін.), доповнення та/або заміна окремих частин тексту відповідно до теми і мети висловлення,</p>
---	---	--

		удосконалення письмового тексту (власного та чужого), визначення способів виправлення помилок у власному мовленні, конструктивна взаємодія у процесі редагування, порівняння окремих елементів художніх текстів, творче використання мовних засобів (обрання із запропонованих варіантів доречних нестандартних рішень із обґрунтуванням вибору).
Підсумки		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>створює самостійно (або спільно з іншими) усне повідомлення на обрану тему на підставі зібраної інформації, розрізняє відому і нову для себе інформацію, її користь для себе й співрозмовників; наводить аргументи і приклади (цитати з художнього тексту/ медіатексту) на підтвердження власної позиції; доброзичливо висловлює своє ставлення до</p>	<p>Художні твори класики й сучасності, прочитані протягом навчального року. Актуальні теми, ідеї, сюжети творів. Улюблені літературні персонажі, герої/героїні. Ознаки окремих жанрів (народна казка, літературна казка, оповідання, повість, вірш та ін.). Українські перекладачі творів зарубіжних письменників. Враження про сучасні медіатексти за прочитаними творами.</p>	<p>Створення усного повідомлення на обрану тему на підставі зібраної інформації, обговорення порушених у художньому тексті/медіатексті проблем із залученням та проєкцією на власний або відомий життєвий досвід, аргументація із наведенням відповідних прикладів,</p>

<p>думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p> <p>описує свої літературні вподобання, наводячи приклади з прочитаних творів; створює текст за визначеними характеристиками на основі графічної інформації.</p> <p><i>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі, дбаючи про безпеку – спільно створює та презентує інформацію про художні твори у доволіно обраний спосіб (буктрейлер, аудіо- чи відеозапис власного виступу тощо).</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>створює індивідуально або спільно з іншими плакат (або презентацію) про улюбленого письменника/письменницю з використанням творів мистецтва.</p>		<p>висловлювання ставлення до думок інших осіб, опис власних літературних уподобань (у формі малюнка, інформаційного плакату, колажу, мотиватора, мема, буктрейлера або ін.), перетворення графічної інформації (схема, таблиця) на текстову, взаємодія з іншими особами в цифровому середовищі (створення індивідуально або спільно з іншими медіапродукту), створення індивідуально або спільно з іншими плакату або презентації.</p>
<p>Розвиток мовлення Додаткове читання</p>		

6 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ Художня література і мистецтво		
<p><i>Учень/учениця</i></p> <p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>виявляє і відтворює прихований зміст почутого та/або прочитаного повідомлення (художнього тексту/медіатексту), зокрема ідейно-естетичний смисл художніх образів, розрізняє невербальні засоби, використані для передачі прихованого змісту тексту; висловлює власну думку, вказує на конструктивні думки інших осіб, критично і толерантно ставлячись до різних поглядів; характеризує особливості форми (зокрема образів) художніх текстів/медіатекстів, що належать до різних видів мистецтва.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>розрізняє складники структури художнього тексту/медіатексту (зокрема види художніх образів у ньому) відповідно до його жанрово-родової належності та стильових особливостей; обґрунтовує значення</p>	<p>Специфіка художньої літератури як виду мистецтва, її подібність і відмінність від інших видів мистецтва. Художній образ, особливості його сприйняття. Роль перекладачів у залученні українських читачів до скарбниці світової літератури.</p> <p><i>Теорія літератури (ТЛ)</i> Художній образ, види художніх образів у літературі. Поглиблення понять: оригінал і переклад. Література і культура (ЛК) Специфічні ознаки різних видів мистецтва.</p> <p><i>Україна і світ (УС)</i> Традиційні образи в національних літературах.</p> <p>Медіатекст (МТ) Використання художніх образів у державних символах різних країн, у різних видах мистецтва.</p>	<p>Різні види читання (виразне, «ланцюжком» або ін.), аудіювання (виявлення і відтворення прихованого змісту образів у художньому тексті/медіатексті), висловлювання власних думок і виявлення конструктивних думок інших осіб, характеристика форми (зокрема образів) художніх текстів/медіатекстів, виокремлення і розрізнення художніх образів у художньому тексті/медіатексті, обґрунтування ідейно-естетичного значення художніх образів і впливу різних видів мистецтва, порівняння різних текстів в</p>

<p>інформації, здобутої в прочитаному художньому тексті/медіатексті (зокрема ідейно-естетичний зміст художніх образів, вплив різних видів мистецтва).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>записує власні міркування або інформацію з інших джерел щодо художніх образів, видів мистецтва, ролі українських перекладачів у прилученні до читання зарубіжної літератури.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>порівнює різні тексти щодо наявності/відсутності в них художніх образів і мовних явищ, які сприяють формуванню образності.</p>		<p>аспекті образності (художніх, науково-популярних, медіатекстів та ін.).</p>
МІФИ НА ВСІ ЧАСИ		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутих та/або прочитаних міфів (або медіатекстів відповідно до контексту); розуміє і відтворює зміст почутого та/або прочитаного міфу, толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого; вибірково</p>	<p>Поняття про міф, його відмінності від казки та легенди. Міфологія народів світу як джерело літературних сюжетів. Основні тематичні групи грецьких міфів.</p> <p>Грецькі міфи. Міф про Прометея. Міф про Геракла (за вибором учителя). Дедал і Ікар. Орфей і Еврідіка. (2-3 міфи за вибором учителя).</p>	<p>Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркове, коментоване або ін.), аудіювання (відповідь на запитання за змістом почутого міфу), відтворення змісту почутого та/або прочитаного міфу, висловлення власного ставлення до подій і ситуацій</p>

<p>переказує зміст почутого та/або прочитаного міфу (або медіатексту); самостійно складає простий план почутого та/або прочитаного тексту міфу (або медіатексту); формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>читає тексти міфів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту міфу (або медіатексту); розкриває актуальність прочитаних текстів/медіатекстів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб; представляє текстову інформацію (художнього тексту/медіатексту), використовуючи різні способи і засоби візуалізації змісту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>складає та оформлює власне висловлення (щодо міфологічних персонажів і подій) згідно з усталеними нормами; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення.</p>	<p>Боги, герої і люди в давньогрецьких міфах. Найвідоміші міфологічні образи, сюжети, мотиви Стародавньої Греції.</p> <p><i>(ТЛ) Міф.</i></p> <p><i>(ЛК) Утілення міфів народів світу в мистецтві (живопис, музика, кіно, театр, мультиплікація та ін.).</i></p> <p><i>(УС) Давні міфологічні уявлення українців (про створення світу, про природу, про добрі й злі сили). Образи Прометей, Дедала й Ікара в українській літературі. Звернення українських письменників до образів, сюжетів міфів народів світу.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Олімп» (режисери Н. Вілінг, А. Тарпінг, Канада, Велика Британія, 2015), «Міфи Давньої Греції» (режисер С. Берджер, Франція, 2016), «Прометей» (режисер О. Снежко-Бловатська, СРСР, 1974) та ін.</i></p>	<p>у прочитаних та/або почутих міфах, вибірковий переказ почутого та/або прочитаного міфу (або медіатексту), складання простого плану почутого та/або прочитаного тексту, формулювання висновків на основі аналізу опрацьованого тексту, візуалізація змісту сприйнятої текстової інформації (малюнки, плакат, стіннівка, комікс тощо), характеристика літературних персонажів, складання і оформлення власного висловлення із використанням доречних засобів виразності, виокремлення і розрізнення в прочитаному та/або почутому тексті мовних одиниць різних рівнів, виявлення їхньої ролі у тексті.</p>
---	--	---

<p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>виокремлює і розрізняє у прочитаному та/або почутому тексті мовні одиниці різних рівнів, виявляє їх роль у тексті.</p>		
<p>ПРИГОДИ І ФАНТАСТИКА</p>		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>характеризує вплив окремих деталей, зокрема художніх, на сприйняття слухачем (адресатом) змісту почутого художнього тексту/медіатексту; логічно структурує власне повідомлення; дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; використовує окремі засоби художньої виразності у власному мовленні; наводить приклади з художніх текстів/медіатекстів щодо вміння/невміння керувати емоціями, пояснюючи емоційний стан літературних персонажів з проекцією на розвиток власного емоційного інтелекту.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p> <p>співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту/медіатексту з історичним і культурним контекстом; характеризує порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми;</p>	<p>Даніель Дефо (1660-1731) «Життя і незвичайні та дивовижні пригоди Робінзона Крузо» (2-3 розділи за вибором учителя) АБО Жуль Верн «П'ятнадцятирічний капітан» (2-3 розділи за вибором учителя)</p> <p>Даніель Дефо. «Життя і незвичайні та дивовижні пригоди Робінзона Крузо» (2-3 розділи за вибором учителя). Роман Д. Дефо – книга про безмежні можливості, творчу діяльність і стійкість людини у виключних обставинах. Утвердження в романі можливості гармонійного співіснування людини й природи, людей, що належать до різних культур. Роман Д. Дефо як початок світової «робінзонади».</p> <p>Жуль Верн. «П'ятнадцятирічний капітан» (2-3 розділи за вибором учителя). Тема духовного випробування людини. Образ Діка Сенда, мужність і</p>	<p>Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркоче, коментоване, прогнозоване або ін.), характеристика впливу окремих деталей на сприйняття змісту художнього тексту та/або медіатексту, логічне структурування власного повідомлення, дотримання норм у виборі мовленнєвих засобів, використання окремих засобів художньої виразності у власному мовленні, наведення прикладів з художніх текстів/медіатекстів щодо вміння/невміння керувати емоціями, характеристика персонажів (зокрема опис і</p>

<p>проектує власний або відомий життєвий досвід на порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми; творчо опрацьовує прочитаний художній текст/медіатекст, у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює невеликі типові повідомлення (пост, коментар у чаті або ін.) щодо прочитаних творів/медіатекстів на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні і різні думки учасників дискусії; дотримується засад академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>вирізняє і пояснює окремі літературні (фантастика, гумор, інтер'єр, порівняння та ін.) та мовні явища у прочитаному художньому тексті/медіатексті.</p>	<p>людяність героя. Дік Сенд і його друзі. Дік Сенд і Негоро. Проблема рабства в романі. Образи природи та ідея її пізнання у творі.</p> <p>Чарльз Дікенс (1812–1870). «Різдвяна пісня в прозі». Подорож Скруджа у часі й просторі. Динаміка його образу, причини духовного переродження. Реальні та фантастичні елементи в сюжеті повісті. Значення образу Різдва у творі. Ознаки фольклору (казки, пісні) у творі.</p> <p>Микола Васильович Гоголь (1809–1852). «Ніч перед Різдвом». Поетичність повісті «Ніч перед Різдвом». Українські народні традиції та звичаї у творі. Поєднання фантастичного і реального. Тема кохання. Образи Оксани і Вакули. Гумор в повісті, особливості її мови. Елементи фольклору (традиційні образи – відьма, чорт, місяць та ін.; різдвяні символи; елементи казки).</p> <p>Астрід Анна Емілія Ліндгрєн (1907–2002). «Міо, мій Міо» АБО Ульф Старк (1944-2017). «Чи вмієш ти свистати, Юганно?», «Маленька</p>	<p>пояснення їхнього емоційного стану), висловлення власних емоцій під впливом художнього твору, співвіднесення тексту з історичним і культурним контекстом, характеристика порушених у тексті проблем, порівняльна характеристика персонажів, проектування власного або відомого життєвого досвіду на порушені в тексті проблеми, творче опрацювання прочитаного тексту та/або медіатексту (створення фанфіку зі зміною персонажів, додаванням епізодів, розповіддю від імені персонажа або ін.), створення повідомлень (пост, коментар у чаті або ін.) на паперових носіях та/або цифрових (захищених) сервісах (за бажанням у соціальних мережах), толерантне</p>
--	--	--

	<p>книжка про любов» (1 твір за вибором учителя).</p> <p>Астрід Анна Емілія Ліндгрєн. «Міо, мій Міо». Доля хлопчика Буссе та його мрії, що допомагають здолати життєві негаразди й самотність. Чарівний світ і казкові образи твору. Перемога юного лицаря Міо (Буссе) над злими чарами. Друзі, сили добра, персонажі зі світу природи, які допомагають головному героєві. Віра в перемогу дружби та людяності у творі.</p> <p>Ульф Старк. «Чи вмієш ти свистати, Юганно?». Проблеми самотності (дітей і дорослих), ставлення до людей похилого віку у творі. Образи дітей (Ульф, Берра) і дідуся Нільса, встановлення духовного зв'язку між ними. Світ добра, людяності, милосердя, який герої творять власноруч. Смысл назви твору. Значення символів (шовкова хустка, краватка, повітряний змій та ін.).</p> <p>Ульф Старк. «Маленька книжка про любов». Різдвяна історія в контексті історичного минулого. Зображення світу дитинства крізь призму складних</p>	<p>обстоювання власної позиції з урахуванням думок учасників дискусії, дотримання засад академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії, виявлення і пояснення окремих літературних (фантастика, гумор, інтер'єр, порівняння та ін.) та мовних явищ у прочитаному художньому тексті/медіатексті, підготовка (усно або письмово) твору-роздуму.</p>
--	--	---

	<p>життєвих обставин (війна, туга за батьком, бідність, несправедливість). Родинні та шкільні стосунки у творі. Ідеї підтримки й любові, які допомагають людям вижити й морально встояти в скрутних обставинах.</p> <p><i>(ТЛ) Роман, фантастика, гумор, порівняння, інтер'єр. Поглиблення понять: повість, тема, ідея художнього твору, сюжет, персонаж.</i></p> <p><i>(ЛК) Традиції фольклору (казка, пісня, народні образи) у творах Ч. Діккенса і М. В. Гоголя. Утілення сюжетів і мотивів прочитаних творів у мистецтві.</i></p> <p><i>(УС) М. В. Гоголь і Україна, музеї М. В. Гоголя в Україні (Полтавщина). Висловлювання українських митців про творчість Ж. Верна, Ч. Діккенса, М. В. Гоголя. Українські переклади класичних і сучасних творів зарубіжної літератури.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Робінзон Крузо» (режисер Р. Харді, США, 1997), «П'ятнадцятирічний капітан» (режисер В. Журавльов, СРСР, 1945), «Різдвяна історія» (режисер Р. Земекіс, США, 2009), «Вечори на хуторі біля Диканьки» (режисер О. Роу, СРСР, 1969), «Міо, мій Міо» (режисер В. Грамматиков, Швеція, СРСР, Норвегія, 1987), «Чи вмієш ти свистати, Юганно» (режисер Р. Хаммеріх, Швеція, 1994) та ін.</i></p>	
--	--	--

НЕ ЗДАВАТИСЯ В ЖИТТЄВИХ ВИПРОБУВАННЯХ

<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>уважно слухає монологічні/діалогічні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості художніх текстів/медіатекстів; відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого повідомлення; знаходить у почутому художньому тексті/медіатексті відповіді на поставлені запитання; розрізняє відому і нову для себе інформацію; використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації із співрозмовниками.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p> <p>формулює тему та основну думку художнього тексту/медіатексту; виокремлює в художньому тексті/медіатексті мікротеми; поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів/медіатекстів); характеризує емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку і вчинки, виявляючи толерантність; проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих,</p>	<p>Джек Лондон (1876–1916). «Жага до життя». Самовладання, воля до життя головного героя оповідання Дж. Лондона, його мужність у сутичках із суворою природою та життєвими обставинами. Збереження моральних переконань у моменти смертельної небезпеки. Роль пейзажних і портретних замальовок у відтворенні внутрішнього стану головного героя. Проблеми зрадиництва та духовної стійкості у творі.</p> <p>Анна Гавальда (нар. 1970). «35 кіло надії». Теми школи, родини, життєвого покликання особистості. Грегуар Дюбоск на шляху дорослішання (болісне переживання самотності й незрозуміння з боку інших, пошук власної духовної сутності та улюбленої справи). Складні випробування та їх роль у формуванні характеру підлітка. Образ дідуся Леона як моральний приклад і опора для хлопчика. Відкритий фінал повісті.</p> <p>Міхаель Андреас Гельмут Енде (1929–1995). «Джим Гудзик і машиніст Лукас» АБО Крістіне Нестлінгер (нар. 1936). «Конрад, або Дитина з</p>	<p>Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркоче, коментоване, прогнозоване або ін.), аудіювання (відтворення думок і фактів, висловлювань персонажів у почутому та/або прочитаному художньому тексті), знаходження в почутому та/або прочитаному тексті відповідей на поставлені запитання, розрізнення відомої і нової інформації, використання вербальних і невербальних засобів для ефективної комунікації із співрозмовниками, формулювання теми та основної думки тексту, виокремлення в художньому тексті/медіатексті мікротем, поєднання в межах одного або кількох текстів різних видів інформації (словесної, графічної, числової тощо),</p>
--	--	--

<p>що зображено в художньому тексті/медіатексті.</p> <p><i>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>створює письмові тексти (зокрема художні тексти/медіатексти) визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>наслідує окремі стильові риси прочитаних художніх текстів/медіатекстів у процесі створення власного тексту чи медіатексту для взаємодії з іншими особами (наприклад, портрет (Дж. Лондон), мотиваційний лист до вступу у заклад освіти (А. Гавальда), лист знаменитій людині (К. Гагеруп), новий епізод про казкові пригоди персонажів (М. Енде, К. Нестлінгер) або ін.).</p>	<p>бляшанки» АБО Клаус Гагеруп (1946-2018). «Маркус і Діана» (1 твір за вибором учителя).</p> <p>Міхаель Андреас Гельмут Енде. «Джим Гудзик і машиніст Лукас». Теми дружби, взаємодопомоги, поваги до представників різних рас, націй, національностей, народів. Образи Джима Гудзика та Лукаса як позитивних казкових героїв, які сміливо вступають у боротьбу зі злом і насильством. Роль фантастики у творі. Елементи казки. Моральні цінності, що утверджуються у творі.</p> <p>Крістіне Нестлінгер. «Конрад, або Дитина з бляшанки». Незвичайність образу Конрада, риси його характеру. Конрад і його становлення у світі. Протиставлення очікувань дорослих та справжніх цінностей дитинства.</p> <p>Клаус Гагеруп. «Маркус і Діана». Життєві проблеми й внутрішні комплекси тринадцятирічного Маркуса. Творча фантазія хлопчика як спосіб подолання самотності й невпевненості у собі. Родинні й шкільні стосунки у творі. Теми дружби, першого кохання,</p>	<p>характеристика емоційного стану літературних персонажів, проектування власної поведінки в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в художньому тексті/медіатексті, створення письмових текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на підставі прочитаного тексту і власного життєвого досвіду, створення власного тексту або медіатексту із наслідуванням окремих стильових рис прочитаних художніх текстів/медіатекстів.</p>
--	--	---

	<p>взаємодопомоги, пошуку взаєморозуміння підлітків із ровесниками й дорослими, набуття життєвого досвіду й мудрості. <i>(ТЛ) Портрет, проблема і проблематика літературного твору. Поглиблення понять: тема, ідея, герой/героїня художнього твору (вплив обставин на формування характеру і вчинки, внутрішній світ героя/героїні).</i> <i>(ЛЖ) Утілення сюжетів прочитаних творів у різних видах мистецтва.</i> <i>(УС) Твори сучасних українських письменників для дітей і про дітей.</i> <i>(МТ) Фільмографія: «Любов до життя» (реж. К. Суайгерт, США, 2012), «35 кіло надії» (реж. О. Ланглуа, Бельгія, Франція, 2005), «Джим Гудзик і машиніст Лукас» (реж. Д. Ганзель, Німеччина, 2018), «Конрад, або Дитина з бляшанки» (реж. К. Шреден, ФРН, 1983), «Маркус і Діана» (реж. С. Шарффенберг, Норвегія, 1986) та ін.</i></p>	
БАРВИ СВІТОВОЇ ПОЕЗІЇ		
<p><i>І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i> унаочнює та візуалізує почутий та/або прочитаний художній текст (самостійно або з допомогою інших осіб), використовуючи різні засоби (малюнки, аплікації, фотоколаж та ін.) для відтворення змісту; визначає ключові</p>	<p>Мацуо Басьо (1644–1694). Хайку. Відображення японських уявлень про красу в поезії митця. Лаконізм форми та широта художнього змісту хайку. Зображення станів природи в ліриці М. Басьо. Роль художньої деталі. Підтекст. Роберт Бернс (1759–1796). «Моє серце в верховині...». Ідея любові до</p>	<p>Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркоче, коментоване або ін.), унаочнення та візуалізація почутого та/або прочитаного художнього тексту (малюнки, аплікації, фотоколаж та ін.),</p>

<p>слова в почутому та/або прочитаному художньому тексті/медіатексті; формулює тему та ідею почутого та/або прочитаного художнього тексту, медіатексту; характеризує особливості форми усного повідомлення (зокрема художнього тексту/медіатексту), зумовлені змістом; розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань під час сприймання художнього тексту/медіатексту; регулює власні емоції під час презентації повідомлення (зокрема художнього тексту/медіатексту), художньої декламації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>визначає спільні та різні елементи змісту і форми поетичних художніх текстів; розпізнає в художньому тексті основні виражальні засоби; за мотивами прочитаного художнього тексту створює власний медійний продукт (буктрейлер, мультфільм, відеоролик або ін.).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлювання (письмовий мінітвір за прочитаним художнім текстом); знаходить і виправляє недоліки та</p>	<p>батьківщини у вірші Р. Бернса. Антитеза (рідний край – чужина). Елементи фольклору (традиційні образи, постійні епітети, повтори та ін.).</p> <p>Генрі Лонгфелло (1807–1882). «Пісня про Гайавату» («Люлька згоди»). Міфи північноамериканських індіанців та їхнє втілення в поемі «Пісня про Гайавату». Елементи фольклору у творі (пісні, казки, легенди). Образ Гайавати. Ідеї миру, національного єднання, відданого служіння народів.</p> <p><i>(ТЛ) Хайку, епітет, метафора. Поглиблення поняття: віри.</i></p> <p><i>(ЛК) Початкові відомості про специфіку розуміння краси в різних культурах.</i></p> <p><i>(УС) Видатні українські перекладачі творів зарубіжних поетів.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: документальні фільми про природу США, Японії, Шотландії, «Пісня про Гайавату» (режисер Д. Шор, Канада, США, 1997) та ін.</i></p>	<p>визначення ключових слів у почутому та/або прочитаному художньому тексті та медіатексті, формулювання теми та ідеї почутого та/або прочитаного художнього тексту та медіатексту, характеристика форми усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), розповідь про власний емоційний стан (настрої, почуття, переживання) під час сприймання художнього тексту/медіатексту, презентація повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), визначення спільних та різних елементів змісту і форми поетичних художніх текстів, розпізнавання в художньому тексті основних виражальних засобів, пояснення їх ролі, ілюстрування або створення</p>
---	--	---

<p>помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; пояснює окремі виправлення у власному висловлюванні; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів; урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню літературних творів, роботі із словниками та довідковими джерелами.</p>		<p>власного медійного продукту за мотивами прочитаного художнього тексту (буктрейлер, мультфільм, відеоролик або ін.), створення власного висловлювання (письмовий мінітвір за прочитаним художнім текстом), знаходження і виправлення недоліків і помилок у власному висловлюванні, пояснення окремих виправлень у власному висловлюванні, аналіз змісту написаного з погляду цілісності та повноти викладу, відтворення окремих художніх засобів (епітет, метафора та ін.) для втілення власних творчих намірів, урізноманітнення власного мовлення завдяки читанню літературних творів, робота зі словниками і довідковими джерелами.</p>
<p>ЗАМИСЛЮЄМОСЯ ПРО МАЙБУТНЄ</p>		

<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>визначає основну мету (думку) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; прогнозує перебіг комунікації та/або подій у художньому тексті/медіатексті; розпізнає наявні в почутому та/або прочитаному повідомленні (зокрема художньому тексті/медіатексті) факти, судження та аргументи; обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення (зокрема художнього тексту/медіатексту тощо); характеризує почуте повідомлення (зокрема художній текст/медіатекст) з погляду основних правил спілкування; характеризує вплив художніх деталей на сприйняття почутого та/або прочитаного повідомлення (зокрема художнього тексту/медіатексту).</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>пояснює функцію заголовка для розуміння змісту художнього твору; піддає сумніву інформацію з тексту (зокрема художнього тексту/медіатексту) на підставі розрізнення</p>	<p>Рей Дуглас Бредбері (1920–2012). «Усмішка». Проблема руйнування духовних цінностей в оповіданні «Усмішка». Образ Тома, його розвиток під впливом подій, мимовільним учасником яких він стає. Значення образу Джоконди для розкриття авторського задуму. Ідея особистої відповідальності у творі. Віра автора в силу мистецтва, яке здатне врятувати душу людини та світ.</p> <p>Роберт Шеклі (1928–2005). «Запах думок». Фантастичний світ оповідання. Духовне й фізичне випробування головного героя (Кліві). Уславлення могутності, розуму та інтуїції людини, її здатності не схилитися в екстремальних ситуаціях.</p> <p><i>(ТЛ) Художня деталь. Поглиблення понять: тема, ідея, оповідання (фантастичне, науково-фантастичне оповідання).</i></p> <p><i>(ЛК) Картина «Мона Ліза» Л. да Вінчі. Образ майбутнього у творах сучасного мистецтва (живопис, кіно, музика та ін.).</i></p> <p><i>(УС) Українські письменники-фантасти, їхні твори для дітей.</i></p> <p><i>(МТ) Медіапрогнозування майбутнього. Фільмографія: «Усмішка» (режисер М. Ралль, СРСР, 1971) та ін.</i></p>	<p>Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркоче, коментоване або ін.), визначення основної мети (думки) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, прогнозування перебігу комунікації та/або подій у художньому тексті/медіатексті, розпізнавання в почутому та/або прочитаному художньому тексті та медіатексті фактів, суджень, аргументів, обґрунтування достовірності й повноти інформації зі зверненням до відповідних джерел і цитат, характеристика почутого художнього тексту/медіатексту з погляду правил спілкування, характеристика художніх деталей та їхнього впливу на сприйняття, пояснення</p>
--	---	---

<p>фактів і суджень про факти; визначає актуальність художнього тексту/медіатексту на основі власного досвіду та досвіду інших осіб; використовує для розв'язання завдань актуальні та достовірні текстові/медіатекстові джерела інформації; переказує зміст тексту (зокрема художнього тексту/медіатексту) у різний спосіб відповідно до завдання; фіксує елементи тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), оптимізуючи написане за допомогою окремих графічних позначок.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>дискутує (очно або в онлайн-середовищі) на знайомі теми, пов'язані із власним читацьким досвідом, літературними уподобаннями; порівнює позиції учасників дискусії; толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні й різні думки учасників дискусії; взаємодіє з іншими особами у цифровому середовищі, дбаючи про безпеку.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>наслідує окремі стильові риси текстів (зокрема художніх текстів/медіатекстів) у процесі створення власного фантастичного тексту або</p>		<p>заголовку художнього тексту, оцінювання інформації на підставі розрізнення фактів і суджень про факти, визначення актуальності художнього тексту, використання достовірних текстових/медіатекстових джерел інформації для розв'язання завдань, переказ змісту художнього тексту/медіатексту, фіксація елементів художнього тексту і медіатексту з допомогою графічних позначок, дискусія (очно або в онлайн-середовищі), порівняння позицій учасників дискусії, обстоювання власної позиції, взаємодія з іншими особами в цифровому середовищі, створення власного фантастичного тексту або медіатексту на тему майбутнього.</p>
---	--	---

медіатексту на тему майбутнього для взаємодії з іншими особами.		
Підсумки		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i> вказує на окремі особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування; доброзичливо висловлює своє ставлення до думок та позицій інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції, доречні цитати з тексту (зокрема художнього тексту/медіатексту) для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань; добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i> залежно від мети читання обирає самостійно або за допомогою інших осіб художні</p>	<p>Види художніх образів у прочитаних художніх текстах і медіатекстах. Актуальна проблематика класичних і сучасних творів. Міфологічні образи і сюжети, їх утілення в різних видах мистецтва. Фантастика та її роль у художній літературі. Моральні якості літературних героїв та героїнь у життєвих випробуваннях. Засоби художньої виразності у поетичних і прозових творах. Сучасні ресурси зарубіжної літератури для учнів (друковані, цифрові).</p>	<p>Виявлення особливостей, що сприяють або заважають ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування, висловлювання доброзичливого ставлення до думок і позицій інших осіб, наведення аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції (поглядів, ідей, переконань), вибір стилю мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування, використання вербальних і невербальних засобів для збагачення особистої комунікації і створення комфортної атмосфери спілкування, обрання (самостійно або з допомогою інших осіб) художніх текстів/медіатекстів, використання інформаційних ресурсів</p>

<p>тексти/медіатексти для читання, які належать до різних стилів і жанрів, аргументує свій вибір; ефективно використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів.</p> <p><i>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>оформлює власне висловлення (відгук про улюблений твір), враховуючи основні засади академічної доброчесності; висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо власної читацької діяльності.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>порівнює класичні й сучасні тексти щодо наявності в них порушених проблем і тем, видів художніх образів, мовних засобів; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи власний вибір.</p>		<p>(бібліотеки, сайти тощо) для розширення кола читання, створення власного висловлювання (відгук про улюблений твір), висловлювання в захищеному цифровому середовищі щодо власної читацької діяльності, порівняння класичних і сучасних текстів в аспектах порушених проблем і тем, видів художніх образів, мовних явищ, творче використання мовних засобів (обрання із запропонованих варіантів доречних та обґрунтування власного вибору).</p>
<p>Розвиток мовлення Додаткове читання</p>		

7 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ		
Роль художнього перекладу в сучасну добу		
<p>Учень/учениця</p> <p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання (уточнення, переказ почутого, формулювання висновків на підставі почутого та ін.); самостійно передає за допомогою різних засобів візуалізації власне розуміння почутого та/або прочитаного повідомлення, структуруючи інформацію.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації для створення власного повідомлення (усного або письмового) про доробок 1-2 українських перекладачів.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі виконує різні ролі у груповій комунікації (очно або онлайн), обирає потрібні стратегії</p>	<p>Оригінал і переклад. Види перекладів. Видатні українські перекладачі.</p> <p>Теорія літератури (ТЛ) Поглиблення понять: оригінал і переклад.</p> <p>Література і культура (ЛК) Значення художнього перекладу для розвитку культури, дружніх взаємин між країнами та народами.</p> <p>Україна і світ (УС) Основні відомості про розвиток української перекладацької школи.</p> <p>Медіатекст (МТ) Документальні фільми, науково-популярні тексти, спогади про представників української перекладацької школи.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, вибіркове або ін.), аудіювання, перетворення текстової інформації на візуальну (схема, таблиця, плакат тощо), коментар візуальної інформації, створення повідомлення (усного або письмового) на підставі використання текстових та/або цифрових джерел, взаємодія у групі (очна або онлайн), обговорення специфіки художнього перекладу, його значення для розвитку різних галузей культури і міжкультурних взаємин, історичної місії українського перекладацтва.</p>

<p>співпраці в процесі обговорення значення художнього перекладу для розвитку культури, представлення улюблених книжок зарубіжної літератури в українських перекладах, постатей українських перекладачів.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i> аналізує окремі мовні явища в текстах художніх перекладів, робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць.</p>		
<p>ГЕРОЇ ТА ГЕРОЇНІ БАЛАД (1 фольклорна і 1 літературна балади за вибором учителя)</p>		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>відповідає на запитання за змістом почутих та/або прочитаних балад, акцентуючи увагу на важливих деталях сюжету та зображення персонажів у творі; обговорює актуальність, жанрово-родову приналежність художнього тексту/медіатексту, його ідейно-тематичні та естетичні особливості, зв'язок з епохою, творчістю митця; переказує художній текст/медіатекст, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях художнього тексту/медіатексту відповідно до мети і ситуації спілкування; окреслює</p>	<p>Балада як жанр усної народної творчості. Характерні ознаки балади.</p> <p>Балада як жанр усної народної творчості. Характерні риси балади.</p> <p>«Король Лір і його дочки». Моральна проблематика твору. Сюжет випробування. Король Лір як вічний образ.</p> <p>«Як Робін Гуд став розбійником», «Поєдинок Робіна Гуда з Гаєм Гізборном» (1 за вибором учителя). Ідеї свободи й служіння народові. Образ народного захисника Робіна Гуда.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», вибіркоче, коментоване, прогнозоване або ін.), відповіді на запитання за змістом балади, обговорення художнього тексту/медіатексту, аналіз та інтерпретація художнього тексту/медіатексту, переказ художнього тексту/медіатексту (докладно, стисло, вибіркоче, творчо), обговорення проблем твору з</p>

<p>тематику і проблематику почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для подальшої інтерпретації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>коментує та обґрунтовує актуальність порушених у художніх текстах/медіатекстах проблем із урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту; знаходить спільне і відмінне у баладах різних культур за тематикою, проблематикою, мовним оформленням, структурою тощо; коментує власні почуття під час читання художнього тексту/медіатексту і враження від прочитаного; аналізує вплив виражальних засобів балад на емоційно-естетичне сприйняття тексту; на основі прочитаної балади (балад) створює власний або колективний медіапродукт для соцмереж (пост, буктрейлер та ін.)</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює самостійно письмові тексти, використовує різні форми їх презентації (з допомогою власних малюнків, ілюстрацій художників, світлин, презентацій тощо) для досягнення відповідної комунікативної мети;</p>	<p>Літературна балада та її ознаки. Подібність і відмінність від народної балади.</p> <p>Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер (1759–1805). «Рукавичка». Випробування головного героя балади. Образ справжнього лицаря, оспівування мужності, відваги, людської гідності.</p> <p>Адам Міцкевич (1798–1855). «Світязь». Утвердження любові до батьківщини й героїзму в баладі А. Міцкевича. Символічні образи та фольклорні елементи у творі.</p> <p>Роберт Льюїс Стівенсон (1850–1894). «Балада про вересовий трунок». Основний конфлікт балади (батько і син – король, свобода – рабство). Утвердження духовної сили пиктів, їхнього героїзму в захисті національних цінностей. Символіка твору.</p> <p><i>(ТЛ) Балада (фольклорна і літературна). Поглиблення понять: сюжет, персонаж літературного твору.</i></p> <p><i>(ЛК) Зображення героїв балад у мистецтві (живописі, музиці, мультиплікації та ін.). Національні герої та символи в баладах.</i></p> <p><i>(УС) Українські перекладачі зарубіжних балад. Українські народні й літературні балади.</i></p>	<p>урахуванням власного досвіду і культурно-історичного контексту, коментування власних почуттів і вражень від тексту, порівняння художніх текстів, створення власного медійного продукту на підставі художнього твору (пост, плакат, фотоколаж, буктрейлер або ін.), створення власного письмового тексту (опис героя або героїні або мінітвір за змістом однієї з балад), аналіз власних написаних текстів (виявлення помилок, переваг і недоліків у власних текстах), усний відгук про твір мистецтва (ілюстрацію художника або кінофільм/мультфільм за мотивами балади).</p>
--	--	--

<p>визначає переваги й недоліки власних написаних текстів, планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва (ілюстрації художників, кінофільми/мультфільми) для створення власних текстів (усний відгук про твір мистецтва за мотивами балади).</p>	<p><i>(МТ) Фільмографія: «Робін Гуд» (режисер Р. Скотт, США, Велика Британія 2010), «Вересовий мед» (режисер І. Гурвич, Україна (СРСР), 1974), «Загублене місто Світязь» (режисер Каміл Полак, Польща, 2011) та ін.</i></p>	
--	---	--

КОЗАЦТВО І ЛИЦАРСТВО В ЛІТЕРАТУРІ

<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>знаходить потрібну інформацію про письменників, європейських лицарів та українських козаків (відому або нову), в різних джерелах і використовує її для підготовки повідомлення та/або презентації; аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості художнього тексту/медіатексту; обґрунтовує зв'язок художнього тексту/медіатексту з власним суспільно-історичним досвідом (підтримує діалог «читач – текст – автор») для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях;</p>	<p>Вальтер Скотт (1771–1832). «Айвенго» (2–3 розділи за вибором учителя). В. Скотт – засновник історичного роману. Історія і художній вимисел у романі «Айвенго». Утілення в образі Айвенго кодексу лицаря, художні засоби створення образу. Зіткнення добра, краси й справедливості із жорстокістю і підступністю. Головні образи твору. Історичний колорит твору та засоби його створення. Динаміка сюжету і гумор.</p> <p>Микола Гоголь (1809–1852). «Тарас Бульба» (скорочено). Україна в житті й творчості М. Гоголя. Зображення історії Запорізької Січі в повісті «Тарас</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркоче, коментоване, повторне, прогнозоване або ін.), пошук інформації у різних джерелах (науково-популярних текстах, художніх текстах, медіатекстах та ін.), підготовка повідомлення та/або презентації, аналіз та інтерпретація змісту і форми художнього тексту/медіатексту, обґрунтування зв'язку</p>
--	---	--

<p>розпізнає основні факти і судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; обґрунтовує свою позицію щодо почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>співвідносить зміст прочитаного художнього тексту з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора; характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їхні вчинки та висловлювання; проєктує емоційно-чуттєвий досвід персонажів художніх текстів/медіатекстів на власну поведінку, переконання, ставлення, цінності; обґрунтовує думку щодо естетичної цінності художніх текстів у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв'язків української та інших національних культур.</p>	<p>Бульба». Життєвий вибір і долі синів Тараса Бульби. Цілісність природи Остапа, його відданість рідній землі. Трагедія Андрія: конфлікт почуття і обов'язку. Втілення рис українського козацтва в образі Тараса Бульби. Конфлікт батька й сина. Образ автора у повісті, засоби вираження його позиції. Картини української природи. Провідна ідея твору – захист рідної землі. Поєднання елементів історичного роману та фольклору в повісті.</p> <p><i>(ТЛ) Образ автора. Поглиблення понять: роман (історичний роман), повість (історична повість), пейзаж, сюжет, персонаж.</i></p> <p><i>(ЛК) Лицарська культура Європи доби середньовіччя. Культура українських козаків.</i></p> <p><i>(УС) Переклади творів українською мовою. Висловлювання українських митців про В. Скотта, його вплив на розвиток історичного роману. Інтерес М. Гоголя до вивчення історії та культури України.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Айвенго» (режисер Д. Кемфілд, США, Велика Британія, 1982), «Балада про доблесного лицаря Айвенго» (режисер С. Тарасов, СРСР, 1982). «Дума про Тараса Бульбу» (режисери П. Пінчук, Є. Березняк, Україна, 2009), документальні фільми про М. Гоголя.</i></p>	<p>художнього тексту/медіатексту із власним суспільно-історичним і життєвим досвідом, виокремлення фактів і суджень про них у художньому тексті/медіатексті, коментування позицій автора і персонажів у художньому тексті, характеристика літературних персонажів (окремо та/або порівняльна), складання складного плану характеристики персонажа, обґрунтування власної позиції та готовність до її зміни в результаті комунікації, обґрунтування естетичної вартості художнього тексту/медіатексту, створення власного тексту (письмовий твір) на підставі художнього тексту, ідентифікація і виправлення</p>
---	---	---

<p><i>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>створює та презентує власний текст (письмовий твір) на актуальну тематику на підставі художнього тексту; оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності; ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>характеризує мовні одиниці різних рівнів (лексичні, граматичні тощо), які використовуються для створення історичного колориту і зображення персонажів у художньому тексті, визначає закономірності функціонування мовних одиниць в контексті авторського задуму.</p>		<p>помилки у власному тексті, дослідження мовних одиниць у художньому тексті.</p>
ПАМ'ЯТАЄМО ПРО МИНУЛЕ		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача/читача важливих деталей,</p>	<p>Друга світова війна у європейській поезії: К. І. Галчинський (1905–1953) («Пісня про солдатів з Вестерплатте», «Лист із полону»), А. Маргул-Шпербер (1898-1967) («Про назву</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, коментоване, вибіркоче, повторне, перерване або ін.), виокремлення і</p>

<p>зокрема художніх, почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із суспільно-історичного досвіду; добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального і культурного контексту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>застосовує різні види критичного читання ліричних та епічних художніх текстів різних стилів; розмежовує в художньому тексті/медіатексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади із суспільного досвіду; характеризує взаємозв'язки між темою, мікротемою, основною думкою, образами художнього тексту/медіатексту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p>	<p>концтабору Бухенвальд» (1 твір за вибором учителя). Відображення антигуманної сутності війни у віршах. Ідеї збереження життя та людських цінностей попри трагічні обставини.</p> <p>Джон Бойн (народ. 1971). «Хлопчик у смугастій піжамі». Зображення Другої світової війни крізь долі дітей і дорослих. Теми нацизму та Голокосту в повісті. Образи дітей (німецький хлопчик Бруно, єврейський хлопчик Шмуль), їхня дружба і взаємодопомога. Ідея рівності представників різних рас, націй, національностей і народів у творі. Трагічний фінал як відображення злочинів фашизму.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять: вірш, повість, сюжет.</i></p> <p><i>(ЛК) Долі діячів культури у період Другої світової війни. Сучасна культура проти війни.</i></p> <p><i>(УС) Тема Другої світової війни в українській літературі.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: документальні фільми про Другу світову війну, «Хлопчик у смугастій піжамі» (режисер М. Херман, США, Велика Британія, 2008) та ін.</i></p>	<p>характеристика художніх деталей у художньому тексті/медіатексті, презентація власних поглядів (ідей, переконань) із аргументацією та прикладами, добір вербальних та невербальних засобів для ефективної комунікації, виокремлення і розмежування в художньому тексті/медіатексті фактів та суджень про них, виявлення і коментування підтексту в художньому тексті/медіатексті, встановлення і характеристика взаємозв'язків між елементами змісту художнього тексту/медіатексту (тема, мікротеми, ідея, образи), створення у цифровому середовищі повідомлення (пост або ін.) чи медіатексту із застосуванням</p>
---	--	--

<p>створює у цифровому середовищі повідомлення (пост або ін.) або медіатексти (допис, коментар, стаття, замітки або ін.) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення соціально важливих питань про Другу світову війну на підставі прочитаних художніх текстів/медіатекстів; аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання; усуває недоліки в структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне асоціативне мислення.</p>		<p>гіпертекстових посилань, аналіз і вдосконалення змісту написаного власного тексту, творче використання мовних засобів для особистісного самовираження.</p>
<p>СИЛА ДРУЖБИ І КОХАННЯ</p>		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>вирізняє невербальні засоби (художні деталі, символи та ін.), які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту художнього текст/медіатексту; виявляє невербальні засоби (художні деталі, символи та ін.), що вказують на наявність у художньому тексті/медіатексті прихованої інформації (про внутрішній стан і</p>	<p>О. Генрі (1862–1910). «Дари волхвів», «Останній листок». О. Генрі – майстер новели. Моральні цінності в новелі «Дари волхвів». Біблійні мотиви у творі. Роль художньої деталі. Новела «Останній листок» – гімн людині, що здатна на самопожертву заради ближнього. Специфіка розкриття образу Бермана. Образи дівчат, їхня динаміка</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, «ланцюжком», вибіркоче, коментоване, повторне, прогнозоване або ін.), переказ художнього тексту/медіатексту (вибірковий, докладний, від імені персонажа та ін.), виокремлення невербальних</p>

<p>почуття персонажів, стосунки між ними), відтворює усно або письмово прихований зміст почутого та/або прочитаного; виявляє і передбачає емоційні реакції персонажів у різних ситуаціях; пояснює причини відповідного емоційного стану персонажів у життєвих ситуаціях.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>характеризує взаємообумовленість елементів змісту, структури та мовного оформлення прочитаних художніх текстів різних родів і жанрів; формулює висновки про близькість оригіналу й перекладу на основі їх аналізу, інтерпретації та порівняння; розпізнає в художньому тексті і коментує зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю; творчо опрацьовує прочитаний художній текст, передає його в іншому контексті, створюючи самостійно різні види текстів-фанфіків.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>записує власне або чуже мовлення, використовуючи в разі потреби відповідні прийоми оптимізації думок (графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної</p>	<p>(Сью, Джонсі). Особливості художньої мови новели; розповідач.</p> <p>Олександр Грін (1880–1932). «Пурпурові вітрила». Поєднання реального і фантастичного в повісті. Основний конфлікт твору. Ассоль і Грей. Символіка образу пурпурових вітрил і сенс назви твору.</p> <p>Вірші зарубіжних поетів про дружбу і кохання: П'єр Ронсар (1524-1585) «До того, як любов у світ прийшла...», Р. Бернс (1759–1796) («Моя любов...»), Й.В. Гете (1749-1832) («До моїх пісень...»), Г. Гейне (1797–1856) («Коли настав чудовий май...»), Адам Міцкевич (1798-1855) («Непевність») та ін. (2 твори за вибором учителя).</p> <p>Поетизація високого почуття кохання, розкриття у віршах його впливу на людину.</p> <p>(ТЛ) <i>Новела, розповідач, композиція художнього твору, символ. Поглиблення понять: повість (повість-феєрія), художня деталь, герой/героїня.</i></p> <p>(ЛК) <i>Культура людських почуттів і міжособистісного спілкування.</i></p> <p>(УС) <i>Олександр Грін і Україна. Українські переклади творів зарубіжних письменників.</i></p>	<p>засобів (художніх деталей, символів тощо), відтворення (усно або письмово) прихованого змісту почутого та/або прочитаного, пояснення емоційного стану та емоційних реакцій персонажів у життєвих ситуаціях, характеристика взаємообумовленості елементів змісту та форми художнього тексту, аналіз, інтерпретація та порівняння оригіналів і художніх перекладів творів (або уривків) зарубіжної літератури, виокремлення і коментування зображувально-виражальних засобів у художньому тексті, створення і обговорення власних текстів за прочитаним твором (фанфік, постер, малюнок, колаж, «хмаринка слів» або ін.), взаємодія з іншими особами для створення власних</p>
--	--	---

<p>виразності; створює та презентує тексти (художні тексти/медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів на підставі прочитаного художнього тексту (наприклад, ілюстрована «історія» героя/героїні, «щоденник» героя/героїні, буктрейлер або ін.).</p>	<p><i>(МТ) Фільмографія: «Дари волхвів» (режисер Г. Гетевей, США, 1952), «Дари волхвів» (режисер Б. Борк, Велика Британія, 1980), «Пурпурові вітрила» (режисер О. Птушко, СРСР, 1961) та ін.</i></p>	<p>текстів на підставі прочитаного художнього твору.</p>
--	--	--

РОЗСЛІДУЄМО ДЕТЕКТИВНІ ІСТОРІЇ

<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>переказує почутий та/або прочитаний художній текст/медіатекст, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту відповідно до мети і ситуації спілкування; визначає зв'язок між фрагментами частково неповної інформації, здобутої з одного чи кількох різних джерел (зіставлення висловлювань різних персонажів про одну й ту саму подію чи факт; зіставлення точок зору персонажів і оповідача та ін.) для формування</p>	<p>Детективна література. Її характерні особливості. Різновиди детективів.</p> <p>Едгар Аллан По (1809–1849). «Золотий жук». Захопливий сюжет твору «Золотий жук». Особливості композиційної будови твору – «розповідь у розповіді», її художнє значення (поєднання різних поглядів, створення емоційної напруги, таємничої атмосфери та ін.). Образи Вільяма Леграна, Джупітера, оповідача.</p> <p>Артур Конан Дойл (1859–1930). Оповідання про Шерлока Холмса («Пістрява стрічка» або «Спілка рудих»). Особливості сюжету і</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркоче, коментоване, прогнозоване, повторне, перерване або ін.), переказ художнього тексту/медіатексту (докладний, стислий, вибіркочий, творчий), встановлення зв'язку між фрагментами частково неповної інформації, визначення мети та намірів мовця (персонажа, оповідача</p>
--	---	--

<p>цілісного уявлення; визначає основну мету та прогнозує наміри мовця (персонажа, оповідача художнього тексту), ставить уточнювальні запитання до літературного героя/героїні.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>розмежовує в художньому тексті/медіатексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст; аргументовано висловлюється про достовірність інформації на основі аналізу прочитаного художнього тексту та суджень інших осіб (літературних персонажів, оповідача); робить аргументовані висновки про наявність у прочитаному художньому тексті/медіатексті ознак маніпулятивного впливу, доречно цитуючи відповідні фрагменти (висловлювання персонажів, оповідача).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює власний текст у жанрі детективу відповідно до усталених стилістичних норм.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p>	<p>композиції оповідань про Шерлока Холмса. Шерлок Холмс як безпосередній учасник розв'язання сімейного конфлікту в оповіданні «Пістрява стрічка». Іронічне зображення пристрасті людини до легкого збагачення в оповіданні «Спілка рудих». Сутність «дедуктивного методу» Шерлока Холмса, утвердження в його образі сили інтелекту і моральних якостей. Доктор Ватсон як оповідач. Різні точки зору на події як художній прийом створення атмосфери таємничості.</p> <p><i>(ТЛ) Детектив, оповідач. Поглиблення понять: сюжет, композиція (детективного твору).</i></p> <p><i>(ЛК) Музеї Е. По в США (Балтимор, Річмонд), Шерлока Холмса у Великій Британії (Лондон). Пам'ятники письменникам та їхнім героям.</i></p> <p><i>(УС) Українські письменники – майстри детективного жанру.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Шерлок Холмс» (режисер Г. Річі, США, Велика Британія, 2009), «Шерлок» (режисер С. Лін, П. Макгіган, Велика Британія, 2010-2017), «Шерлок Холмс і доктор Ватсон» (режисер І. Масленніков, СРСР, 1980) та ін.</i></p>	<p>твору), формулювання уточнювальних запитань до літературного героя/героїні, розмежування в художньому тексті/медіатексті фактичної інформації та суб'єктивних суджень, коментування підтексту, наведення аргументів для спростування або підтвердження суджень, аналіз та інтерпретація художнього тексту/медіатексту, аргументоване висловлювання щодо достовірності інформації у тексті, формулювання висновків щодо наявності в художньому тексті/медіатексті ознак маніпулятивного впливу, створення власного тексту в жанрі детективу (фанфік, оповідання, комікс, сценарій фільму або ін.), аргументоване обстоювання власної позиції, імпровізація</p>
--	---	--

<p>імпровізує з художнім текстом/медіатекстом, застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, аргументовано обстоює свою позицію та право на самовираження у процесі створення власного тексту за прочитаним художнім текстом/медіатекстом.</p>		<p>з художнім текстом/медіатекстом.</p>
<p>ОСОБИСТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях обговорює актуальність, жанрову належність почутого та/або прочитаного тексту (казка-притча, новела-притча), ідейно-тематичні та естетичні особливості твору, зв'язок художнього тексту із ситуацією спілкування, творчістю митця; виявляє важливі деталі почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для ілюстрування власного розуміння почутого; комунікує, визначаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови; доречно використовує цитати з художніх текстів/медіатекстів для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p>	<p>Антуан де Сент-Екзюпері (1900–1944). «Маленький принц». Алгоритичні образи та ситуації, людські взаємини, моральні цінності в казці-притчі «Маленький принц». Філософський зміст твору. Маленький принц у ставленні до своєї планети, троянди, лиса та ін. Риси людей у казкових персонажах твору.</p> <p>Рюноске Акутагава (1892–1927). «Павутинка». Утілення ідеї моральної відповідальності в новелі «Павутинка». Філософський зміст твору. Підтекст. Художні образи новели (Будда, Кандата). Символічні образи природи. <i>(ТЛ) Алгоритія. Поглиблення понять: новела (новела-притча), казка (казка-притча), символ. (ЛК) Ідея моральної відповідальності крізь призму християнства, буддизму. (УС) Переклади творів українською мовою.</i></p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», в особах, коментоване, повторне, перерване, прогнозоване або ін.), обговорення художнього тексту, виявлення художніх деталей у художньому тексті, комунікація із дотриманням принципів етики спілкування і визнанням права на існування іншої думки, доречне використання цитат із художніх текстів/медіатекстів для підтвердження та увиразнення власних поглядів (ідей, переконань),</p>

<p>визначає специфіку складників структури художніх текстів, особливості міжжанрових утворень (казка-притча, новела-притча); представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (художніх текстів/медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>аналізує основні риси авторського стилю художнього тексту для вдосконалення власного стилю мовлення.</p>	<p>(MT) Фільмографія: «Маленький принц» (режисер М. Осборн, Франція, 2015), «Маленький принц» (режисер А. Жебрюнас, СРСР, 1966), «Павутинка» (режисер А. Ісідзука, Японія 2009) та ін.</p>	<p>визначення специфіки складників структури художніх текстів та особливостей міжжанрових утворень (казка-притча, новела-притча), представлення текстової інформації із комбінацією різних способів візуалізації змісту, обстоювання власної позиції щодо порушеної проблеми, аналіз та узагальнення різних поглядів та ідей, аналіз рис авторського стилю художнього тексту.</p>
СУТНІСТЬ ЛЮДИНИ		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>обговорює актуальну проблематику, сюжет і образи сучасних творів, адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника; формулює уточнювальні запитання до почутого та/або прочитаного (художнього</p>	<p>Айзек Азімов (1920–1992). «Фах». Роздуми про майбутнє людини й людства. Образ Джорджа Плейтена. Проблема духовної реалізації людини. Розуміння сутності культури й освіти, призначення людини в сучасному світі. Ніл Річард Мак-Кіннон Гейман (нар. 1960). «Кораліна» АБО Клаус Гагеруп (1946-2018). «Золота вежа» АБО</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», вибіркоче, коментоване, прогнозоване, повторне, перерване або ін.), обговорення художніх текстів/медіатекстів, формулювання уточнювальних запитань до</p>

<p>тексту/медіатексту, висловлювання співрозмовника тощо) для його кращого розуміння; самостійно створює складний план, тези почутого художнього тексту/медіатексту; характеризує (усно) персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>пропонує власні варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у сучасних художніх текстах/медіатекстах, зважаючи на потенційну множинність прочитання в різних контекстах; використовує ресурси українських бібліотек, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів у галузі сучасної літератури, демонструючи навички критичного мислення; передає зміст прочитаного художнього тексту словесно або графічно, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи інформацію (комікс, фанфік або ін.).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>організовує або бере участь в дискусії (очно або онлайн) щодо сучасних творів-фентезі</p>	<p>Корнелія Функе (нар. 1958). «Чорнильне серце» (1 твір за вибором учителя).</p> <p>Ніл Річард Мак-Кіннон Гейман (нар. 1960). «Кораліна». Проблеми родинних стосунків, пошуку свого єства, самооцінки. Казкові пригоди дівчинки Кораліни у фантастичному світі з іншими «татом» і «мамою». Випробування та відкриття Кораліни. Клаус Гагеруп. «Золота вежа». Життя родини Федерів до і після трагічного випадку з дітьми. Світ Маріанни, її стосунки з братом Генриком, глибоке переживання нею нездоланих наслідків нерозважливого вчинку. Золота Вежа як символ. Пам'ять про дорогих серцю людей – шлях до душевного зцілення. Теми життєвих випробувань, подолання страху й депресії, порозуміння й взаємодопомоги у творі.</p> <p>Корнелія Функе. «Чорнильне серце». Тема «оживлення» книжки в романі. Образ Мегі – дівчинки, котра любить читати. Її пригоди й духовні випробування. Поєднання уявного і</p>	<p>почутого та/або прочитаного (художнього тексту, медіатексту, висловлювання співрозмовника та ін.), створення складного плану художнього тексту/медіатексту, складання тез почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, характеристика (усно) літературних персонажів, інтерпретація художніх текстів/медіатекстів (образів, подій, ситуацій) з урахуванням множинності прочитання в різних контекстах, використання ресурсів українських бібліотек (зокрема цифрових), відтворення змісту прочитаного художнього тексту словесно або графічно (комікс, фанфік або ін.), участь у дискусії (очно або онлайн), аналіз</p>
--	---	--

<p>зарубіжної та української літератури, обговорює важливі проблеми прочитаних творів, зокрема із використанням цифрових засобів онлайн-взаємодії (коментарі, чат, символи або ін.).</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення досліджує власне мовлення, аналізує мову сучасних українських перекладів творів зарубіжної літератури, застосовуючи їх для вдосконалення власного мовлення.</p>	<p>реального світів. Зіткнення сил добра і зла у творі.</p> <p>(ТЛ) <i>Художність. Поглиблення понять: повість, роман, фантастика.</i></p> <p>(ЛК) <i>Вплив цифрових технологій на сучасну культуру. Роль наукової фантастики у поступі цивілізації.</i></p> <p>(УС) <i>Твори українських письменників-фантастів для школярів.</i></p> <p>(МТ) <i>Фільмографія: «Кораліна у світі кошмарів» (режисер Г. Селік, США, 2009), «Кораліна» (графічний роман: Н. Гейман, Г. К. Расселл), «Чорнильне серце» (режисер Й. Софтлі, Велика Британія, Німеччина, США, 2009) та ін.</i></p>	<p>мови сучасних українських перекладів творів зарубіжної літератури, дослідження і вдосконалення власного мовлення на підставі прочитаних художніх текстів/медіатекстів.</p>
<p>Підсумки</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору; здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовує вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією).</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>на основі прочитаного створює власний або колективний медіатекст; самостійно добирає та використовує деякі способи творчого</p>	<p>Актуальні теми і проблеми у творах класичної і сучасної літератури, прочитаних протягом навчального року. Образи улюблених героїв та героїнь художніх текстів/медіатекстів. Авторські ідеї, втілені в літературних персонажах. Літературні жанри та міжжанрові утворення. Сучасні ресурси творів зарубіжної літератури для молоді.</p>	<p>Використання різних засобів художньої виразності у власному мовленні та обґрунтування їх вибору, виступ перед аудиторією із використанням вербальних і невербальних засобів, створення власного або колективного медіатексту, самостійний добір та використання деяких способів творчого експериментування із</p>

<p>експериментування із текстом (художнім текстом/медіатекстом).</p> <p><i>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час спілкування (очно або онлайн).</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>імпровізує з художнім текстом/медіатекстом, застосовуючи елементи стилізації, пародії або ін.</p>		<p>текстом, коментування різних поглядів на обговорювану проблему, обстоювання власної позиції під час очного або онлайн-спілкування із дотриманням норм етикету та академічної доброчесності, імпровізація із художнім текстом/медіатекстом (стилізація, пародія або ін.).</p>
<p>Розвиток мовлення Додаткове читання</p>		

8 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
<p>Вступ Літературний процес</p>		
<p>Учень/учениця <i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p>	<p>Роди літератури, їхні характерні ознаки. Літературний процес. Провідні літературні епохи.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, повторне, вибіркоче або ін.),</p>

<p>коментує інформацію (повну або частково неповну), сприйняту з одного чи кількох джерел; коментує окремі аспекти форми почутого та/або прочитаного повідомлення (художніх творів, що належать до різних родів літератури).</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>визначає специфіку складників структури художніх текстів різних родів і жанрів, а також особливості міжродових і міжжанрових утворень; обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади прочитаних творів, що належать до різних родів і жанрів літератури; презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних родів і жанрів на самостійно визначену тематику.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>аналізує окремі літературні та мовні явища в художніх текстах/медіатекстах, що демонструють особливості різних родів і</p>	<p>Теорія літератури (ТЛ) Епос, лірика, драма, літературний процес, літературна епоха.</p> <p>Література і культура (ЛК) Специфіка розвитку художньої культури різних країн, народів, національностей.</p> <p>Україна і світ (УС) Взаємозв'язки української та зарубіжних літератур.</p> <p>Медіатекст (МТ) Культура як «текст» і «сукупність текстів»: науково-популярні статті та фільми (1-2 за вибором учителя) про розвиток літератури і культури, про видатних літературознавців і українських перекладачів.</p>	<p>коментування інформації (повної або часткової) з одного або кількох джерел, визначення специфіки складників структури художнього тексту, обговорення власних читацьких уподобань, презентація улюбленого літературного твору у різний спосіб, створення власного художнього тексту/медіатексту з урахуванням ознак роду та жанру, презентація власного художнього тексту/медіатексту, аналіз літературних та мовних явищ/компонентів у художніх текстах відповідно до жанрово-родової приналежності.</p>
---	--	---

жанрів, робить висновки щодо функціонування і доцільності використання певних літературних та мовних компонентів.		
ІДЕАЛИ АНТИЧНОСТІ З НАМИ		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i> відповідає на запитання за змістом почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, акцентуючи увагу на важливих деталях, зокрема художніх деталях; формулює уточнювальні запитання до почутого та/або прочитаного тексту для його розуміння; переказує почутий та/або прочитаний художній текст/медіатекст, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, умовні позначення, символи та ін.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i> використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з</p>	<p>Античність, її хронологічні межі, специфіка (Давня Греція, Давній Рим). Роди і жанри античної літератури.</p> <p>Міфи троянського циклу. Троя. Паріс викрадає Єлену. Облога Трої. Смерть Ахілла. Троянський кінь (2-3 міфи за вибором учителя). Відображення історичних подій у міфах троянського циклу. Ключові образи та символи циклу.</p> <p>Гомер. «Іліада» (огляд, 1-2 уривки за вибором учителя). Гомер та його значення в історії розвитку європейських літератур. Міфологічна основа і образи гомерівського епосу.</p> <p>Тіртеї (VII ст. до н. е.). «Добре вмирати тому...». Ідея захисту рідної країни у творі. Античний ідеал героя.</p> <p>Публій Вергілій Марон (70–19 рр. до н. е.). «Енеїда» (огляд, 1-2 уривки за вибором учителя).</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, вибіркоче або ін.), відповіді на запитання за змістом почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, переказ (докладний, стислий, вибіркочвий, творчий) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, формулювання уточнювальних запитань до тексту, характеристика літературних персонажів, використання складників друкованого або цифрового джерела для роботи з текстовою інформацією, співвіднесення змісту тексту із контекстом, запис</p>

<p>текстовою інформацією; співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту/медіатексту з історичним і соціокультурним контекстом.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>записує власне та/або чуже висловлювання, використовуючи в разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та способи мовної виразності; зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думкою інших осіб.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення.</p>	<p>Зв'язок твору з гомерівським епосом, міфологією. Ідея громадського служіння, утвердження величі держави. Образ Енея та його значення.</p> <p><u>Літературний міст у сьогодення.</u></p> <p>Річард Бах (нар. 1936). «Чайка Джонатан Лівінгстон». Сюжет твору як філософська метафора людського буття. Алгоричні образи. Утілення прагнення до високої мети в образі чайки Джонатана. Художній конфлікт твору. Ознаки притчі.</p> <p><i>(ТЛ) Героїчний епос, поема. Поглиблення поняття: повість (повість-притча), метафора.</i></p> <p><i>(ЛК) Розуміння краси в добу античності. Вплив античності на розвиток світової культури. Античні образи й мотиви у духовній спадщині країн і народів Європи.</i></p> <p><i>(УС) Українські переклади творів античних митців. Античні сюжети й образи в українській літературі («Енеїда» І. Котляревського, вірші М. Зерова та ін.).</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Троя» (режисер В. Петерсен, США, Мальта, Велика Британія, 2004), «Чайка Джонатан Лівінгстон» (режисер Х. Бартлет, США, 1973) та ін.</i></p>	<p>власного або чужого висловлювання із прийомами оптимізації (графічні, скорочення та ін.), зіставлення власної думки з думками інших осіб, вибір доречних мовних засобів із запропонованих варіантів.</p>
---	--	---

СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ: СВІТЛО КРІЗЬ ТЕМРЯВУ

I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях

аналізує жанрові, естетичні, мовні особливості почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; використовує вербальні та невербальні засоби під час виступу перед аудиторією; бере участь у груповій комунікації, позитивно впливаючи на інших, виявляючи повагу до учасників групи; коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах на основі аналізу почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для розвитку власного емоційного інтелекту.

II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів

характеризує особливості структури художнього тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому; використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення; передає зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію (реферат, тези або ін.).

Середньовіччя як доба, її хронологічні межі й специфіка в історії європейських і східних літератур. Вплив релігії, філософії на літературу і культуру в добу середньовіччя.

Омар Хаям (бл. 1048–після 1122). Рубаї. Лаконізм і місткість жанру рубаї. Основні теми й мотиви творчості Омара Хаяма.

Аліг'єрі Данте (1265–1321). Сонет 11 («В своїх очах вона несе кохання...»). Данте як ключова постать італійського Середньовіччя і переходу до Відродження. Загальна характеристика його творчості. Утілення в сонеті 11 Данте краси високого почуття кохання.

Літературний міст у сьогодення. Ерік Вольф Сігел (1937-2010). «Історія кохання». Розповідь про зворушливе і трагічне кохання студента, сина мільйонера, до дочки бідного італійського емігранта. Проблеми життя і смерті, любові й відданості у творі.

(ТЛ) Рубаї, сонет. Поглиблення понять: гіпербола, метафора, епітет, порівняння.

Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, вибіркоче, мелодекламація або ін.), аналіз особливостей (жанрових, естетичних, мовних та ін.) почутого та/або прочитаного тексту, виступ перед аудиторією, участь у груповій комунікації, коментування вираження емоційного стану в різних культурах, характеристика особливостей структури художнього тексту, використання різних ресурсів (зокрема цифрових) для розширення кола читання, відтворення змісту прочитаного з кількох джерел (у вигляді реферату, тез або ін.), коментування різних поглядів на проблему, безпечне спілкування у цифровому середовищі,

<p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час спілкування (очно або онлайн); безпечно спілкується в цифровому середовищі з урахуванням принципів академічної доброчесності.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читачької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>аналізує основні риси авторського стилю художнього тексту для вдосконалення власного стилю мовлення.</p>	<p>(ЛК) <i>Культурні центри й специфіка Середньовіччя на Сході й Заході. Ключові поняття китайської міфології, філософії (конфуціанство, даосизм), які знайшли відбиток у літературі. Християнство. Іслам.</i></p> <p>(УС) <i>Українські перекладачі середньовічних творів. Сонет в українській літературі.</i></p> <p>(МТ) <i>Фільмографія: документальні фільми про культуру середньовіччя на Заході й Сході, «Пісня про Роланда» (режисер Ф. Кассанті, Франція, 1978), «Історія кохання» (режисер А. Гіллер, США, 1970) та ін.</i></p>	<p>аналіз рис авторського стилю в художньому тексті.</p>
<p>ШЕДЕВРИ РЕНЕСАНСУ</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, ідейно-тематичні та естетичні особливості, зв'язок художнього тексту з певною епохою, творчістю митця; самостійно складає і komponує складний план, створює конспект, тези почутого та/або прочитаного художнього</p>	<p>Епоха Ренесансу (Відродження) в Європі. Культ античності.</p> <p>Франческо Петрарка (1304–1374). Сонети № 61, 132. Історія кохання в сонетах Ф. Петрарки. Образи ліричного героя та героїні. Структура сонетів Ф. Петрарки.</p> <p>Вільям Шекспір (1564–1616). Сонети № 66, 116, 130. Трагедія «Ромео і Джульєтта».</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, вибіркоче, повторне, мелодекламація або ін.), обговорення особливостей художнього тексту/медіатексту, створення складного плану почутого та/або прочитаного художнього</p>

тексту/медіатексту (драматичного, епічного); самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; знаходить потрібну інформацію (відому або нову) в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до мети; модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації.

II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів

застосовує різні види критичного читання текстів різних жанрів і стилів, зокрема фрагментарних художніх текстів/медіатекстів; розмежовує в художньому тексті (драматичному, епічному) фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст; характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою художнього тексту/медіатексту; характеризує поведінку та причини емоційного стану літературних персонажів, коментує їхні вчинки та висловлювання; проєктує емоційно-чуттєвий досвід персонажів художніх

Значення В. Шекспіра для розвитку англійської літератури та світового мистецтва. Основні теми сонетів В. Шекспіра. Відображення внутрішнього світу ренесансної людини. Художні особливості сонетів В. Шекспіра.

Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Історія створення. Конфлікт справжнього почуття і забобонів. Оспівування чистого пристрасного кохання Ромео і Джульєтти, вплив кохання на людську особистість. Проблема життя і смерті. Трагування фіналу.

Мігель де Сервантес Сааведра (1547–1616). «Дон Кіхот» I частина (огляд, 3-4 розділи за вибором учителя).

Історія створення роману, його зв'язок із лицарськими романами, пародійний характер. Особливості сюжету і композиції твору. Конфлікт високих прагнень Дон Кіхота і буденної дійсності, неможливості реалізації ідеалів героя. Дон Кіхот і Санчо Панса – вічні образи, у яких утілено високу

тексту/медіатексту, створення тез почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, створення конспекту почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, візуалізація власного розуміння почутого та/або прочитаного тексту, знаходження і використання інформації з одного або кількох джерел, модифікація інтонаційних засобів у комунікативній ситуації, розмежування в художньому тексті фактичної інформації, суб'єктивних суджень та підтексту, наведення аргументів на підтвердження або спростування суджень, встановлення зв'язку між темою, мікротемою та основною думкою тексту, характеристика поведінки та

<p>текстів/медіатекстів на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думками інших осіб; обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди; створює самостійно тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі спостережень за мовою літературного твору.</p>	<p>мрію і прагматизм. «Донкіхотство». Широка філософського змісту твору, Літературний міст у сьогодення.</p> <p>Юстейн Гордер (нар. 1952). «Помаранчева дівчинка» АБО Барбара Космовська (нар. 1958). «Буба», «Буба: мертвий сезон» (1 твір за вибором учителя)</p> <p>Юстейн Гордер (нар. 1952). «Помаранчева дівчинка». Лист із минулого, що змінює життя головного героя. Спілкування з батьком, який помер багато років тому, як шлях до духовного дорослішання хлопчика. Стосунки Георга з рідними. Самотність дитинства, радісні відкриття, любов та порозуміння у стосунках.</p> <p>Барбара Космовська. «Буба», «Буба: мертвий сезон». Художній світ Б. Космовської. Батьки – діти, діди – онуки. Ідея поваги й любові до людини. Сімейні цінності у творах мисткині. Проблема дорослішання і пошуку свого місця у світі.</p> <p><i>(ТЛ) Трагедія, ліричний герой/героїня, вічний образ. Поглиблення понять: роман (роман-пародія), сонет, оригінал і переклад.</i></p>	<p>емоційного стану персонажів, продумування режисерських рішень (поради акторам, декораторам, освітлювачам), порівняння різних режисерських інтерпретацій твору, акторських виконань ролі літературного персонажа, проєкція емоційно-чуттєвого досвіду персонажів на власну особистість, зіставлення власної думки із думками інших осіб, обстоювання власної позиції щодо проблеми, створення та презентація власного художнього тексту/медіатексту, характеристика мови літературного твору, підготовка (усно або письмово) твору-роздуму про художній твір.</p>
---	---	---

	<p><i>(ЛК) Культурні центри і визначні пам'ятки доби Ренесансу. Ренесансні образи й сюжети в художній культурі Європи та світу. Сучасні літературно-художні видання творів зарубіжної літератури.</i></p> <p><i>(УС) Видатні українські перекладачі творів Ренесансу. Вершини українського сонету.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Ромео і Джульєтта» (режисер Ф. Дзеффіреллі, Велика Британія, Італія, 1968), «Ромео+Джульєтта» (режисер Б. Лурманн, США, 1996), «Ромео і Джульєтта» (режисер К. Карлей, Велика Британія, Італія, Швейцарія, 2013), «Дон Кіхот» (режисер Г. В. Пабст, Велика Британія, Німеччина, Франція, 1933), «Дон Кіхот» (режисер Г. Козинцев, СРСР, 1957), «Дон Кіхот Орсона Уеллса» (режисер О. Уеллс, США, Італія, Іспанія, 1992) та ін.</i></p>	
БАРОКО І КЛАСИЦИЗМ		
<p><i>І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>свідомо застосовує прийоми активного слухання і творчого читання; характеризує персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо; окреслює тематику і проблематику почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для подальшої</p>	<p>Бароко як доба і художній напрям у європейській літературі й мистецтві.</p> <p>Історичні умови, філософсько-естетичні засади та ознаки класицизму.</p> <p>Мольєр (1622–1673). «Міщанин-шляхтич». Мольєр – майстер класицистичної комедії. Художнє новаторство Мольєра у драматургії,</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах виразне, коментоване, вибіркове або ін.), застосування прийомів активного слухання, характеристика персонажів літературного твору, визначення тематики і</p>

<p>інтерпретації; визначає позицію співрозмовника/мовця (літературного персонажа) та ступінь досягнення мети комунікації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі; характеризує взаємообумовленість елементів змісту, структури та мовного оформлення художнього тексту/медіатексту, зважаючи на культурно-історичний контекст, естетичний і ціннісний потенціал; розпізнає в художньому тексті/медіатексті зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>організовує та/або бере участь в дискусії щодо суспільно важливих проблем (очно або онлайн); створює у цифровому середовищі повідомлення/медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки або ін.) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення особистих і соціально важливих проблем; демонструє толерантність і здатність</p>	<p>вплив його відкриттів на світове театральне мистецтво. Історія створення комедії «Міщанин-шляхтич». Тематика і проблематика твору, його загальнолюдське значення. Основні образи комедії (пан Журден, пані Журден, граф Дорант, графиня Дорімена, Клеонт та ін.). Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм).</p> <p><u>Літературний міст у сьогодення.</u></p> <p>Йоун Колфер (нар. 1965). «Артемис Фаул» («Код вічності» або ін.) АБО Сью Таунсенд (нар. 1946). «Таємний щоденник Адріана Моула» (1 твір за вибором учителя).</p> <p>Йоун Колфер. «Артемис Фаул» («Код вічності» або ін.). Особливості фентезі письменника. Захопливі пригоди двадцятирічного генія Артемиса Фаула, котрий прагне відновити славу й статки своєї родини. Два світи у творі: світ багноїдів та Чарівного народу. Матеріальні й духовні цінності в романі. Тема боротьби добра і зла, сили інтелекту.</p>	<p>проблематики тексту та їх інтерпретація, визначення позиції співрозмовника/мовця, поєднання інформації з кількох текстів, розпізнавання зображально-виражальних засобів та рис авторського стилю в художньому тексті/медіатексті, характеристика взаємообумовленості елементів змісту і форми художнього тексту з урахуванням контексту, організація та/або участь у дискусії (очно або онлайн), створення повідомлень у цифровому середовищі, взаємодія (очно або онлайн) у процесі комунікації та редагування дописів, імпровізація з художнім текстом (стилізація, пародія або ін.), продукування нових мистецьких ідей або</p>
---	---	---

<p>до конструктивної взаємодії у процесі комунікації (очно або онлайн) та редагування власних дописів.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>імпровізує з художнім текстом, застосовуючи елементи стилізації, пародії або ін., обстоює свою позицію та право на самовираження; використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, «карти знань», складання списків ідей або ін.) для продукування нових мистецьких ідей, використовує і доопрацьовує ідеї інших осіб на засадах академічної доброчесності.</p>	<p>Сью Таунсенд. «Таємний щоденник Адріана Моула». Вразлива душа підлітка, його мрії та пошуки себе. Адріан Моул у стосунках із рідними, друзями. Драматичні ситуації, комічні пригоди й душевні переживання підлітків. Самотність та її подолання, любов і вірність – провідні теми твору. Підлітковий погляд на проблеми дорослих. Гумор і іронія в повісті. Утвердження цінності людини, її духовного світу. Щоденник як форма розвитку сюжету. Адріан Моул – оповідач і головний герой твору.</p> <p><i>(ТЛ) Комедія. Поглиблення понять: драма як рід літератури, повість.</i></p> <p><i>(ЛК) Пам'ятки бароко і класицизму у Європі.</i></p> <p><i>(УС) Бароко в Україні, його специфіка й різновиди.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Міщанин-шляхтич» (режисери О. Покровський, В. Шлезінгер, СРСР, 1977), «Міщанин-шляхтич» (режисер К. ле Шалонж, Франція, 2009), «Мольєр» (режисер Л. Тіран, Франція, 2007), «Таємний щоденник Адріана Моула» (режисер П. Сасді, Велика Британія, 1985), «Артемід Фаул» (режисер К. Брана, США, 2020) та ін.</i></p>	<p>використання й доопрацювання ідей інших осіб на засадах академічної доброчесності.</p>
---	---	---

Підсумки		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами і наводячи приклади із читацького досвіду; пояснює причини емоційного стану літературних персонажів у життєвих ситуаціях.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів на актуальну самостійно визначену тематику; виконує різні ролі у груповій комунікації (очно або онлайн), обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p>	<p>Актуальний зміст і форма художніх творів класики й сучасності, прочитаних протягом навчального року. Вічні образи та їх інтерпретація в сучасну добу (зокрема в медіатекстах). Зображально-виражальні засоби в різних родах і жанрах літератури. Паперові та електронні ресурси творів зарубіжної літератури для молоді.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, вибіркоче, повторне, прогнозоване та ін.), презентація власних ідей та/або переконань із аргументацією та прикладами з читацького досвіду, пояснення причин емоційного стану літературних персонажів у життєвих ситуаціях, використання текстових/медіатекстових джерел для виконання завдань, самостійне створення та/або презентація тексту (художнього тексту/медіатексту), виконання різних ролей у груповій комунікації, взаємодія з іншими особами</p>

взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів).		для створення власних текстів.
Розвиток мовлення Додаткове читання		

9 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ Літературні жанри та стилі		
<p>Учень/учениця I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях відповідає на запитання за змістом почутого та/або прочитаного повідомлення, акцентуючи увагу на важливих деталях; самостійно передає за допомогою різних засобів візуалізації (схема, таблиця або ін.) власне розуміння почутого та/або прочитаного повідомлення, структуруючи інформацію; коментує окремі аспекти форми почутого та/або прочитаного повідомлення (зокрема художніх текстів різних жанрів і стилів). II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p>	<p>Жанри художньої літератури. Епічні, ліричні, драматичні жанри. Взаємодія жанрів. Міжжанрові та міжродові утворення. Стилi загальні та індивідуальні. Теорія літератури (ТЛ) Літературний жанр, літературний стиль. Література і культура (ЛК) Жанри і стилі як органічні елементи культури. Загальне і національне в структурі жанрів і стилів. Україна і світ (УС) Жанрово-стильові тенденції в українській та зарубіжних літературах на етапах літературного процесу: подібності й відмінності.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, повторне, вибіркове або ін.), відповіді на запитання за змістом тексту, візуалізація (схема, таблиця або ін.) змісту тексту, коментування аспектів форми художнього тексту, визначення специфіки складників структури художнього тексту, порівняння літературних творів за жанровими і стильовими</p>

<p>визначає специфіку складників структури художніх текстів різних родів і жанрів, а також особливості міжродових і міжжанрових утворень; знаходить спільне і різне в літературних творах різних культур за жанровою структурою та/або стилем.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>презентує прочитаний художній текст певного жанру та стилю у самостійно обраний спосіб.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>аналізує окремі теоретико-літературні або мовні явища в художніх текстах і робить висновки щодо їх використання в авторському стилі.</p>	<p>Медіатекст (МТ) Вплив медіа на розвиток літературних жанрів і стилів у сучасний період.</p>	<p>ознаками, презентація прочитаного літературного твору у самостійно обраний спосіб (розповідь, презентація, інформаційний плакат, постер або ін.), аналіз і висновки щодо авторського стилю художнього тексту.</p>
<p>ДОБА ПРОСВІТНИЦТВА: РОЗУМ, ПРИРОДА, ОСВІТА</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, ідейно-тематичні та естетичні особливості, зв'язок тексту з певною епохою, творчістю митця; виявляє важливі деталі почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту</p>	<p>Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва. Вплив філософії на літературу й культуру доби.</p> <p>Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер (1759–1805). «До радості».</p> <p>Просвітницька ідея об'єднання людства в оді «До радості» Ф. Шиллера. Пафос твору, який став гімном Євросоюзу.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, вибіркове або ін.), обговорення художнього тексту/медіатексту, виявлення деталей художнього тексту/медіатексту та їх</p>

<p>для ілюстрування власного розуміння тексту; доречно використовує цитати з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>обстоює власну думку про роль і місце художнього тексту/медіатексту в культурно-історичному контексті; пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у художніх текстах/медіатекстах, зважаючи на множинність прочитання в різних контекстах; представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює самостійно художні тексти/медіатексти за почутим та/або прочитаним літературним твором, використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети; добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність.</p>	<p>Йоганн Вольфганг Гете (1749–1832). «Травнева пісня». Роль Й. В. Гете в історії європейського Просвітництва. Нове розуміння природи у ліриці Й. В. Гете. Ідея кохання й щастя у «Травневій пісні», ознаки фольклору у творі.</p> <p>Джонатан Свіфт (1667–1745). «Мандри Лемюеля Гуллівера» (1 частина). Просвітницькі ідеї у творі. Образ Гуллівера як втілення концепції нової людини. Жанрова своєрідність роману (поєднання реалістичних елементів і соціальної фантастики). Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм).</p> <p>Літературний міст у сьогодення.</p> <p>Крістіне Нестлінгер (нар. 1936). «Маргаритко, моя квітко». Непростий шлях дорослішання Маргарити-Марії Закмайер. Родинні проблеми, поєднані з особистими хвилюваннями й клопотами дівчинки. Зміна життєвих цінностей і пріоритетів. Взаємини дорослих і дітей, сімейні цінності, перше кохання.</p> <p><i>(ТЛ) Ода, комічне в художній літературі, гротеск.</i></p>	<p>власна інтерпретація, доречне використання цитат із художніх текстів/медіатекстів для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань, аргументація власної думки щодо ролі і місця художнього тексту/медіатексту в культурно-історичному контексті, інтерпретація образів, подій і ситуацій у художньому тексті/медіатексті, представлення (із візуалізацією) текстової інформації з одного або кількох джерел, створення власного художнього тексту/медіатексту (фанфік, або буктрейлер, або ін.) та презентація його, визначення закономірностей функціонування окремих теоретико-літературних</p>
--	--	---

<p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i> визначає закономірності функціонування окремих теоретико-літературних та/або мовних одиниць у літературних творах.</p>	<p><i>(ЛК) Пам'ятки культури Просвітництва у Європі.</i></p> <p><i>(УС) Просвітницькі ідеї у спадщині українських письменників.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Подорож Гуллівера в країні ліліпутів і гігантів» (режисер Ж. Мельєс, Франція, 1902), «Новий Гуллівер» (режисер О. Птушко, СРСР, 1935), «Подорож Гуллівера» (режисер Д. Флейшер, США, 1939), «Небесний замок Лапута» (режисер Х. Міядзаки, Японія, 1986), «Пригоди Гуллівера», (режисер Ч. Старридж, Велика Британія, Португалія, 1996) та ін.</i></p>	<p>та/або мовних одиниць у літературних творах.</p>
<p>ВІД РОМАНТИЗМУ ДО РЕАЛІЗМУ</p>		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>обґрунтовує свою позицію щодо почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел; характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача/читача важливих деталей, зокрема художніх, почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах на основі аналізу почутого та/або прочитаного художнього</p>	<p>Історичні, естетичні, філософські чинники розвитку романтизму. Основні ознаки романтизму як напряму в літературі й мистецтві. Романтизм у різних країнах.</p> <p>Генріх Гейне (1797–1856). «Книга пісень» («На півночі кедр одинокий...», «Не знаю, що стало зо мною...», «Коли розлучаються двос...») (2 твори за вибором учителя). Специфіка німецького романтизму і творчість Г. Гейне. «Книга пісень»: особливості композиції збірки, образ</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, вибіркоче, повторне або ін.), обґрунтування власної позиції щодо тексту, характеристика художніх деталей тексту, коментування вираження емоційного стану в тексті, коментування актуальності порушених у тексті проблем із врахуванням власного</p>

<p>тексту/медіатексту для розвитку власного емоційного інтелекту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>коментує та обґрунтовує актуальність порушених у художньому тексті/медіатексті проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту; характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою художнього тексту/медіатексту; формулює висновки на основі аналізу структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних художніх текстів; характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їхні вчинки та висловлювання.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>оформлює власне висловлення за прочитаним художнім текстом або медіатекстом з дотриманням принципів академічної доброчесності; добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність; аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання.</p>	<p>ліричного героя, фольклорні елементи (образи, мотиви, символи, жанрові ознаки пісні та ін.). Утілення високого почуття кохання у віршах митця. Особливості поетичної мови творів.</p> <p>Джордж Ноел Гордон Байрон (1788–1824). «Хотів би жити знов у горах...», «Мій дух як ніч...». «Мазепа» (уривки) АБО «Паломництво Чайльд Гарольда» (перша пісня). Вплив творчості Дж. Байрона на розвиток романтизму в Європі. Протиставлення мрії і дійсності у ліриці поета. Фольклорні та біблійні мотиви у віршах Дж. Байрона.</p> <p>Українська тема в поемі «Мазепа». Специфіка зображення образу гетьмана у творі (монолог героя, романтичний пейзаж як засіб увиразнення образу, динаміка образу та ін.).</p> <p>Відображення духовного життя особистості та суспільства, історії та культури Європи в поемі «Паломництво Чайльд Гарольда». Герой і автор: подібність і відмінність. Особливості віршової організації поеми.</p>	<p>досвіду і контексту, встановлення взаємозв'язку між темою, мікротемою та основною думкою тексту, формулювання висновків на підставі аналізу та інтерпретації кількох текстів, створення власного висловлення щодо прочитаного художнього тексту (вір, відгук або ін.), аналіз і вдосконалення змісту написаного, взаємодія з іншими особами з метою створення власного тексту або медіатексту (буктрейлер, відеоролик або ін.).</p>
--	---	--

IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власного тексту або медіатексту.

Олександр Сергійович Пушкін (1799–1837). Лірика («До А. П. Керн» («Я пам'ятаю мить чудову...»), «Я вас кохав...»). «Євгеній Онегін» (уривки). Провідні мотиви лірики О.С. Пушкіна. Тема кохання у віршах митця. Взаємодія романтизму і реалізму в романі О. С. Пушкіна «Євгеній Онегін». Традиції світової літератури і культури у творі (вплив Дж. Байрона та ін.). Художнє новаторство О. С. Пушкіна. Образ автора.

(ТЛ) Байронічний герой, роман у віршах. Поглиблення понять: лірика, поема, літературний герой/героїня (романтичний герой/героїня), оригінал і переклад.

(ЛК) Художня культура романтизму. Утілення романтичних сюжетів і образів у музиці, образотворчому мистецтві, театрі.

(УС) Україна в житті й творчості зарубіжних письменників-романтиків. Український романтизм, його національна самобутність і зв'язок із європейським романтизмом.

(МТ) Фільмографія: «Євгеній Онегін» (режисер Р. Тихомиров, СРСР, 1958), «Онегін» (режисер М. Файнс, Велика Британія, США, 1999) та ін.

РЕАЛІЗМ: ТИПОВІ ОБРАЗИ Й ОБСТАВИНИ

<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння; переказує почутий та/або прочитаний художній текст/медіатекст, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах тексту; самостійно складає і компонує складний план або тези почутого та/або прочитаного тексту; характеризує персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо; знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей; дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p> <p>співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту/медіатексту з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора; розмежовує в художньому</p>	<p>Поняття про реалізм та історія його формування. Характерні ознаки реалізму як літературного напрямку. Взаємодія реалізму з іншими напрямами XIX ст.</p> <p>Оноре де Бальзак (1799–1850). «Гобсек». «Людська комедія»: історія написання, художня структура, тематика і проблематика, образи. Повість «Гобсек» у структурі «Людської комедії». Сюжетно-композиційні особливості твору. Багатогранність образу Гобсека, засоби його створення.</p> <p>Микола Васильович Гоголь (1809–1852). «Ревізор» АБО «Шинель». Петербурзький етап життя і творчості письменника.</p> <p>«Ревізор». Творча історія п'єси. Образи чиновників. Образ Хлестакова та його динаміка. Засоби комічного у творі. Специфіка художнього конфлікту й жанру п'єси.</p> <p>«Шинель». Побутовий, психологічний і філософський плани повісті «Шинель». Особливості сюжету й композиції. Образ Башмачкіна та засоби його створення. Образ столиці (як чужого й ворожого для</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, вибіркоче, повторне, перерване або ін.), формулювання уточнювальних запитань, переказ тексту (докладно, стисло, вибірково, творчо), створення складного плану або тез тексту, характеристика літературних персонажів, знаходження і використання інформації з одного або кількох джерел, комунікація з іншими особами, обстоювання або зміна комунікативної позиції в процесі спілкування, співвіднесення змісту тексту з контекстом, розмежування в тексті фактичної інформації, суджень, підтексту, коментування власних почуттів під час сприймання тексту,</p>
---	---	--

<p>тексті/медіатексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду; коментує власні почуття під час читання художнього тексту/медіатексту і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту; обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності прочитаних художніх текстів/медіатекстів у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв'язків української та інших національних культур.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї; створює у цифровому середовищі повідомлення/медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення проблем, порушених у художніх творах; визначає переваги і недоліки власних написаних текстів</p>	<p>людини простору). Трактування фіналу, значення елементів фантастики в реалістичному творі. Тема «маленької людини».</p> <p><u>Літературний міст у сьогодення.</u> Гарпер Лі (1926-2016). «Убити пересмішника» АБО Барбара Космовська (нар. 1958). «Позолочена рибка».</p> <p>Гарпер Лі. «Убити пересмішника». Проблема входження молоді в дорослий світ, зіткнення із жорстокістю і несправедливістю. Тема соціальної нерівності у творі. Утвердження ідеї толерантності й поваги до людей різних рас, націй, національностей і народів. Моральні цінності у творі.</p> <p>Барбара Космовська. «Позолочена рибка». Становлення характеру Аліції у життєвих ситуаціях та стосунках з іншими людьми. Формування вміння зрозуміти інших. Ідея доброти й милосердя, що заступають на місце егоїзму й самовпевненості. Шлях до порозуміння дорослих і дітей.</p>	<p>обґрунтування мистецької цінності тексту, обстоювання власної позиції щодо порушених у тексті проблем, створення повідомлень/медіатекстів у цифровому середовищі, визначення переваг і недоліків власних текстів, імпровізація з художнім текстом (стилізація, пародія або ін.).</p>
---	---	---

<p>і планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення імпровізує з художнім текстом, застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, обстоює свою позицію та право на самовираження.</p>	<p>(ТЛ) Сатира. Поглиблення понять: епос як рід літератури, тема (тема «маленької людини» та ін.), портрет, комедія/повість, інтер'єр.</p> <p>(ЛК) Розвиток природничих наук та їхній вплив на художню культуру XIX ст. Реалізм у різних видах мистецтва.</p> <p>(УС) О. де Бальзак і Україна. М. Гоголь і українська культура. Вплив М. Гоголя на розвиток світової літератури та культури.</p> <p>(МТ) Фільмографія: «Гобсек» (режисер О. Орлов, СРСР, 1986), «Шинель» (режисер О. Баталов, СРСР, 1959), «Інкогніто з Петербурга» (режисер Л. Гайдай, СРСР, 1977), «Убити пересмішника» (режисер Р. Малліган, США, 1962) та ін.</p>	
<p>ЛЮДИНА У ВИМІРІ НОВОЇ ДРАМИ (1 твір за вибором учителя)</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у почутому та/або прочитаному художньому тексті/медіатексті прихованої інформації, передає прихований зміст почутого та/або прочитаного; виявляє істотні особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації літературних персонажів у різних ситуаціях спілкування;</p>	<p>Зміни в драматургії кінця XIX – початку XX ст. «Стара» і «нова драма».</p> <p>Генрік Ібсен (1828–1906). «Ляльковий дім». Роль Г. Ібсена в розвитку світової драматургії, його новаторство. «Ляльковий дім» як соціально-психологічна драма. Особливості драматичного конфлікту та розвиток сценічної дії (зовнішньої і внутрішньої). Композиція п'єси. Образна система.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, коментоване, перерване, вибіркоче або ін.), виявлення прихованої інформації в тексті, виявлення особливостей комунікації літературних персонажів, презентація власних поглядів, ідей, переконань із аргументацією</p>

<p>логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду; комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної мови.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>розпізнає в художньому тексті зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю; проєктує емоційно-чуттєвий досвід персонажів художніх текстів/медіатекстів на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності; на основі прочитаного створює власний або колективний медіапродукт; самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із художнім текстом, зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного тексту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>складає та оформлює власні тексти (зокрема художні, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених мовних норм.</p>	<p>Підтекст. Символіка. Відкритість фіналу. Ібсенізм.</p> <p>Бернард Шоу (1856–1950). «Пігмаліон». Особливості світогляду Б. Шоу. Специфіка втілення античного міфу в п'єсі «Пігмаліон». Динаміка образу Елайзи Дулігл. Ідеї «одухотворення» людини й життя засобами мистецтва, збереження національної культури, розвитку мови.</p> <p>Моріс Метерлінк (1862 – 1942). «Синій птах». Ідея одухотворення життя й відновлення втрачених духовних ідеалів у драмі-казці «Синій птах». Особливості розвитку сюжету. Роль фантастики. Символіка образів. Багатозначність фіналу.</p> <p><i>(ТЛ) «Нова драма», драма як жанр (соціально-психологічна, драма-казка), дія (внутрішня, зовнішня), відкритий фінал, підтекст. Поглиблення понять: драма як рід літератури, символ.</i></p> <p><i>(ЛК) Утілення творів представників «нової драми» в театрі, кіно.</i></p> <p><i>(УС) Українські перекладачі творів зарубіжної літератури кінця XIX – початку XX ст.</i></p>	<p>та прикладами, комунікація із визнанням права на існування іншої думки, розпізнавання в художньому тексті зображувально-виражальних засобів та ознак авторського стилю, проєкція емоційно-чуттєвого досвіду літературних персонажів на власну поведінку і цінності, створення власного або колективного медіапродукту, творче експериментування із художнім текстом, створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), аналіз мовних явищ в усному мовленні літературних персонажів.</p>
---	---	---

<p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>аналізує окремі мовні явища в усному мовленні літературних персонажів, робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць для характеристики персонажів.</p>	<p>Тенденції «нової драми» в українській літературі.</p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Ляльковий дім» (режисер П. Гарлет, Велика Британія, 1973), «Пігмаліон» (режисери Е. Асквіт, Л. Говард, Велика Британія, 1973), «Моя прекрасна леді» (режисер Дж. К'юкор, США, 1964), «Синій птах» (режисер Дж. К'юкор, США, СРСР, 1976), «Синій птах» (режисер Х. Сатагава, Японія, 1980) та ін.</i></p>	
---	---	--

ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ У ЛІТЕРАТУРІ (2 твори за вибором учителя)

<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>обґрунтовує зв'язок почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту із власним та суспільно-історичним досвідом (підтримує діалог «читач – текст – автор») для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях; розпізнає основні факти і судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; виявляє і передбачає емоційні реакції літературних персонажів у різних ситуаціях спілкування.</p>	<p>Шолом-Алейхем (1859–1916). «Тев'є-молочар». Тема історичного зламу, який пройшов крізь долю людини і народу на межі ХІХ–ХХ ст. Образна система твору. Філософські проблеми. Народний гумор.</p> <p>Михайло Опанасович Булгаков. (1891–1940). «Собаче серце». Українські сторінки життя і творчості М. О. Булгакова. М. О. Булгаков і влада, трагедія митця. «Собаче серце» як метафора соціальних експериментів початку ХХ ст. Конфлікт натовпу, масової свідомості та інтелекту, культури. Персонажі-«двійники»</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, перерване, вибіркоче, прогнозоване або ін.), обґрунтування зв'язку тексту із власним та суспільно-історичним досвідом, розпізнавання фактів і суджень про них, аналіз авторських інтерпретацій, коментування підтексту в тексті, виявлення і передбачення емоційних реакцій літературних</p>
--	---	--

<p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>застосовує різні види критичного читання художніх текстів; коментує вчинки та висловлювання літературних персонажів; аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на основі прочитаного художнього тексту/медіатексту та суджень інших осіб; характеризує особливості структури художнього тексту, зокрема мовних засобів у ньому.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>організовує або бере участь в дискусії (очно або онлайн) щодо суспільно важливих проблем, порушених у художніх творах; толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час спілкування (очно або онлайн).</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, «карти знань», складання списків ідей або ін.) для</p>	<p>(Шариков – Швондер), їх символічний зміст і проєкція у часі. «Шариковщина» як знецінення духовних цінностей у суспільстві.</p> <p>Рей Дуглас Бредбері (1920–2012). «451° за Фаренгейтом». Тривога за майбутнє суспільства в романі «451° за Фаренгейтом». Тема занепаду культури. Провідні мотиви твору. Натовп і влада. Важке прозріння особистості в тоталітарному суспільстві.</p> <p><u>Літературний міст у сьогодення.</u></p> <p>Маркус Френк Зузак (нар. 1975). «Крадійка книжок». Історія життя дівчинки Лізель Мемінгер на тлі подій Другої світової війни. Викриття нацизму. Образи «маленьких людей», які опинилися в умовах насильства. Ідеї людяності, добра, порятунку життя й культури.</p> <p>Джонатан Сафран Фоер (нар. 1977). «Страшенно голосно і неймовірно близько». Пригоди Оскара Шелла, дев'ятилітнього хлопця, котрий втратив батька 11 вересня 2001 р. Незрозуміла знахідка, що змінює життя хлопчика.</p>	<p>персонажів у ситуаціях спілкування, коментування вчинків та висловлювань літературних персонажів, аргументоване висловлювання щодо актуальності й достовірності інформації, характеристика структури художнього тексту (зокрема мовних засобів), дискусія (очно або онлайн), коментування різних поглядів, обстоювання власної позиції, продукування власних мистецьких ідей або використання і доопрацювання ідей інших осіб на засадах академічної доброчесності.</p>
---	---	--

<p>продукування нових мистецьких ідей, використовує і доопрацьовує ідеї інших осіб на засадах академічної доброчесності.</p>	<p>Подорож Нью-Йорком як складний шлях до самого себе. Цінності людського буття у сприйманні дорослих і дитини.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять: роман, повість, художній образ, тема, проблема.</i></p> <p><i>(ЛК) Культура як духовний опір насильству. Міжнародні літературні премії.</i></p> <p><i>(УС) Шолом-Алейхем і Україна. М. Булгаков і Україна. Українські бібліотечні та інтернет-ресурси, використання їх для збагачення кола читання, розвитку навичок творчої роботи з книгою.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Мир Вашому дому!» (режисер В. Лерт, Україна, 2017), «Тев'є-молочар» (режисер С. Євлахішвілі, СРСР, 1985), «451° за Фаренгейтом» (режисер Р. Бахрані, США, 2018), «Крадійка книжок» (режисер Б. Персиваль, США, Німеччина, 2013), «Страшенно голосно і неймовірно близько» (режисер С. Долдрі, США, 2011) та ін.</i></p>	
Підсумки		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>добирає і використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації</p>	<p>Провідні тенденції у художній літературі XVIII-XXI ст. Художні відкриття письменників у галузі тематики й проблематики творів, жанрів і стилів. Зображення людини, її</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, вибіркоче, повторне, перерване або ін.),</p>

<p>з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів; використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору; здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією).</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>знаходить спільне і різне в літературних творах різних культур за тематикою, проблематикою, стилем, структурою тощо; обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади, аргументи, презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду; поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі; формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації кількох прочитаних художніх текстів/медіатекстів.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p>	<p>внутрішнього світу і життєвих обставин у творах класики й сучасності. Новітні ресурси й засоби популяризації читання творів художньої літератури.</p>	<p>добирання і використання вербальних і невербальних засобів для ефективної комунікації, використання засобів художньої виразності у власному мовленні та їх обґрунтування, виступ перед аудиторією, зіставлення літературних творів різних культур, обговорення з іншими особами власних читацьких уподобань і звичок, поєднання інформації з різних текстів, гіпертекстів у цифровому середовищі, формулювання висновків на основі аналізу та інтерпретації кількох текстів, створення власного висловлювання щодо тексту, зіставлення власної думки з думками інших осіб, групова комунікація (очно або онлайн).</p>
--	--	--

<p>оформлює власне висловлення про художній текст/медіатекст із дотриманням принципів академічної доброчесності; зіставляє власну думку із думкою інших осіб.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>виконує різні ролі у груповій комунікації (очно або онлайн), обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування.</p>		
<p>Розвиток мовлення Додаткове читання</p>		

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Додатки

Додаток 1

Компетентнісний потенціал

навчального предмета «Зарубіжна література»

1) Вільне володіння державною мовою

Уміння:

- читати, сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати художні твори (класичні й сучасні) зарубіжних письменників в найкращих українських перекладах, а також інші інформаційні тексти відповідно до літературного контексту;
- усно й письмово висловлювати думки, почуття, погляди;
- розуміти, оцінювати, презентувати здобутки видатних українських письменників, українських перекладачів творів зарубіжної літератури та їхній внесок у становлення й розвиток української літературної мови;
- використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах;
- адаптуватися до умов спілкування, розв'язувати нестандартні завдання, використовуючи потенціал української мови та відповідні комунікативні стратегії.

Ставлення:

- поцінування української мови як державної – чинника національної та громадянської ідентичності;
- готовність спілкуватися державною мовою;
- прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя;
- потреба в читанні художньої літератури українською мовою.

2) Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами

Уміння:

- читати, сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати художні твори зарубіжних письменників та інформаційні тексти відповідно до контексту іншими мовами (які вивчаються в закладі освіти);
- використовувати художні твори зарубіжних письменників і власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов;
- використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів у галузі зарубіжної літератури (класичної і сучасної).

Ставлення:

- готовність до міжкультурного діалогу;
- розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для оволодіння інформацією (зокрема художньої літератури різних країн і народів) та міжкультурного спілкування;
- розуміння внеску видатних зарубіжних письменників у розвиток літературної мови країни/народу, до якої (ого) вони належать;
- відкритість до вивчення іноземних мов;

- дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників;
- толерантність до представників іншої країни/народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя;
- потреба в читанні художньої літератури іноземними мовами;
- готовність спілкуватися іноземною/іноземними мовою/мовами.

3) Математична компетентність

Уміння:

- установлювати причинно-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію;
- формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку;
- перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, таблиця, схема тощо) для розв'язання комунікативних завдань;
- аналізувати літературний твір зарубіжної літератури, виокремлювати його компоненти, встановлювати взаємозв'язки між ними у межах художнього цілого;
- порівнювати літературні твори (або їх компоненти), літературні явища (однієї або кількох національних літератур), оригінали й переклади творів зарубіжних письменників, різні українські переклади художніх творів.

Ставлення:

- готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем;
- розуміння літературного твору як структури, що має певну художню організацію.

4) Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій

Уміння:

- висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів;
- спостерігати, аналізувати, здійснювати мовні експерименти, досліджувати мовні й літературні тексти/явища;
- використовувати сучасні технології (зокрема цифрові) для розширення кола читання художньої літератури;
- використовувати ціннісний потенціал художньої літератури для вирішення екологічних проблем, збереження природного й соціокультурного середовища.

Ставлення:

- прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку;
- опертя на культурні здобутки зарубіжних країн у процесі інтеграції до сучасного світу та прокладання особистої життєвої траєкторії.

5) Інноваційність

Уміння:

- презентувати власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби вираження мовлення, зокрема із використанням прикладів, цитат із творів зарубіжних письменників (класичних і сучасних);

- мобілізувати ресурси (зокрема нематеріальні та цифрові) навчання, спілкування, дослідження літературних і мовних явищ, провадження інноваційної діяльності;
- ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності;
- у процесі розв'язання життєвих ситуацій та прийняття особистих рішень спиратися на морально-етичний та естетичний досвід, який містить художня література різних часів і народів.

Ставлення:

- відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших;
- морально-етична відповідальність за власні вчинки;
- усвідомлення необхідності поєднання інноваційного поступу особистості/суспільства із морально-етичними нормами, стратегіями толерантної комунікації та міжкультурної взаємодії.

6) Екологічна компетентність

Уміння:

- використовувати потенціал художніх текстів зарубіжної літератури та медіатекстів щодо висвітлення діяльності людини як частини природи;
- критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі та прогнозувати її наслідки, зокрема відображені в художніх текстах і медіатекстах;
- використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів, формування екологічної культури та забезпечення сталого розвитку суспільства.

Ставлення:

- готовність зберігати й відновлювати природні ресурси для сьогодення та майбутніх поколінь;
- інтерес до здобутків зарубіжних письменників, які зробили вагомий внесок у висвітлення екологічних проблем, у формування та поширення ідей сталого розвитку суспільства.

7) Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння:

- використовувати різні види сприймання художніх текстів та медіатекстів для пізнання та естетичного задоволення;
- діяти за алгоритмом при складанні плану для розв'язання комунікативних завдань;
- комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі;
- розрізняти емоції інших осіб у контексті діалогу із художнім твором і в комунікативних ситуаціях;
- розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм;
- застосовувати сучасні цифрові технології для збагачення читацького досвіду та розширення кола читання художньої літератури різних країн і народів (класичної та сучасної).

Ставлення:

- задоволення пізнавального (зокрема читацького) інтересу в інформаційному середовищі;
- прагнення етично й естетично взаємодіяти у віртуальному просторі;

- готовність дотримуватись авторських прав та мережевого етикету;
- прагнення особистого розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій.

8) Навчання впродовж життя

Уміння:

- визначати власні читацькі та комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення;
- використовувати ефективні навчальні стратегії для вивчення державної та іноземних мов, зокрема із використанням потенціалу творів зарубіжної літератури (класичних і сучасних) в оригіналах і українських перекладах;
- постійно збагачувати власний словниковий запас, зокрема із використанням творів зарубіжних письменників в українських перекладах;
- регулярно читати твори зарубіжної літератури (класичні й сучасні), розрізняти їх за рівнем художньої вартості, визначати їх емоційно-ціннісний потенціал та естетичну довершеність;
- орієнтуватися у світі класичної та сучасної літератури;
- користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах.

Ставлення:

- прагнення удосконалювати читацькі вміння та навички, власне мовлення впродовж життя, розвивати естетичну і мовну інтуїцію;
- руйнування власних комунікативних бар'єрів;
- розуміння ролі читання, зокрема художніх творів зарубіжної літератури, для гармонійного розвитку й самовдосконалення;
- прагнення до збагачення читацького й мовленнєвого досвіду за рахунок долучення до здобутків художньої літератури різних країн і народів.

9) Громадянські та соціальні компетентності

Громадянські компетентності

Уміння:

- аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію;
- використовувати комунікативні навички та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу;
- уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях і діях;
- критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на цінності українського народу та міжнародний досвід, зокрема культурні здобутки світу;
- виявляти у творах художньої літератури громадянські ідеї, теми, мотиви, образи, актуальні для України, а також для різних країн і народів.

Ставлення:

- любов до України, шанобливе ставлення до її історії, культури, державних символів;
- сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у художніх текстах зарубіжних авторів;
- повага і толерантне ставлення до різних народів і культур;
- відкритість до культурного різноманіття шляхом читання творів зарубіжної літератури, вивчення мови/мов та здійснення міжкультурної комунікації;

- повага до права та законодавства щодо забезпечення функціонування української мови як державної;
- утвердження права на власну думку.

Соціальні компетентності

Уміння:

- виявляти у творах зарубіжної літератури (класичних і сучасних) соціально важливий зміст, застереження й прогнозування суспільства щодо згубних тенденцій;
- розкривати значення творів зарубіжної літератури для окремої країни/нації/народу, світової цивілізації, українського суспільства;
- використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі;
- враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб;
- враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби;
- застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним та маніпулятивним впливам, що є загрозою здоров'ю;
- конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах, реалізуючи принципи свободи особистості.

Ставлення

- готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманіття мовних засобів та потенціалу художньої літератури (зокрема зарубіжної);
- прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших країн засобами мови й художньої літератури (зокрема зарубіжної);
- формування активної суспільної позиції, патріотизму, відповідальності за долю України, людей, власні вчинки;
- усвідомлення взаємозалежностей.

10) Культурна компетентність

Уміння:

- використовувати мову і потенціал художньої літератури світу для духовного, культурного й національного самовираження;
- читати, аналізувати, інтерпретувати художні тексти зарубіжних авторів;
- сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в художніх творах зарубіжних письменників та медіатекстах;
- використовувати досвід взаємодії з творами художньої літератури та мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення культурного і життєвого досвіду;
- створювати тексти/медіатексти з метою вираження власних ідей, почуттів, досвіду та використанням відповідних художніх творів, мовленнєвих засобів;
- орієнтуватися у світі класичної й сучасної літератури різних епох, країн і народів;
- добирати твори художньої літератури для читання, щоб одержати насолоду і користь від прочитаного;
- сприймати й інтерпретувати літературні твори в контексті розвитку національної та світової культури;
- розглядати художні твори в контексті розвитку культури;

- розвивати власну читацьку культуру і творчі здібності.

Ставлення:

- потреба в читанні творів художньої літератури (зокрема зарубіжної) для самопізнання й пізнання світу через мистецтво слова, задоволення та рефлексії над прочитаним;
- цінування художньої літератури як мистецтва слова в контексті духовних надбань людства;
- відкритість до міжкультурної комунікації;
- зацікавленість світовими культурними здобутками;
- усвідомлення значення художньої літератури як важливої складової культури людства, її ролі в духовному поступі українського народу і розвитку світової цивілізації;
- готовність сприймати художній твір як структуру, відкриту до читацьких інтерпретацій

11) Підприємливість та фінансова грамотність

Уміння:

- ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію для розвитку ідеї та її реалізації;
- презентувати власні ідеї та ініціативи зрозуміло, грамотно з використанням доцільних виражальних засобів;
- використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень;
- спиратися на етичний потенціал художньої літератури в процесі реалізації життєвих задач, підприємницьких рішень;
- описувати власні вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, особистого розвитку та соціальних ініціатив;
- пояснювати заощадження, інвестування, запозичення тощо у соціальному та морально-етичному контексті, зокрема на прикладі літературних творів зарубіжних авторів;
- зіставляти фінансовий зиск та морально-етичні ризики, якщо вони виникають (зокрема на прикладі творів художньої літератури).

Ставлення:

- готовність брати на себе відповідальність за себе та інших осіб;
- відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку;
- розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі;
- усвідомлення важливості володіння державною мовою та спілкування іноземними мовами для забезпечення добробуту і фінансового успіху;
- готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів із дотриманням морально-етичних норм.

Додаток 2
Список творів для додаткового читання

*Для уроків позакласного читання та уроків із резервного часу
(за вибором учителя)*

5 клас

1. Андерсен Г.К. «Непохитний олов'яний солдатик», «Гидке каченя», «Дикі лебеді», «Соловей» (1 за вибором)
2. Арабські казки. «Про Аладдіна і чарівну лампу», «Розповідь про царя Шахріяра» (1-2 за вибором)
3. Баррі Дж. М. «Пітер Пен», «Пітер Пен і Венді» (1 за вибором)
4. Бернетт Ф. Е. «Таємничий сад», «Маленький лорд Фаунтлерой», «Маленька принцеса» (1-2 за вибором)
5. Гауф В. «Маленький Мук», «Каліф-лелека» (1-2 за вибором)
6. Казки народів світу (2-3 за вибором)
7. Кестнер Е. «Еміль та детективи», «Крихта та Антон» (1 за вибором)
8. Керролл Л. «Аліса в Задзеркаллі»
9. Кіплінг Р. Дж. «Рікі-Тікі-Таві»
10. Коллоді К. «Піноккіо»
11. Корчак Я. «Король Матіуш Перший»
12. Крюс Дж. «Флорентіна»
13. Лагерлеф С. «Дивовижна подорож Нільса Хольгерсона з дикими гусаками Швецією», «Свята ніч» (1 за вибором)
14. Маршак С. Я. «Дванадцять місяців»
15. Мілн А. «Вінні-Пух та всі-всі-всі»
16. Перро Ш. «Попелюшка», «Кіт у чоботях» або ін. (1-2 за вибором)
17. Пушкін О.С. «Казка про рибалку та рибку», «Казка про мертву царівну і сімох богатирів» (1 за вибором)
18. Распе Р.Е. «Пригоди барона Мюнхгаузена» («За волосся», «Перша подорож на Місяць» або ін. – 1-2 за вибором)
19. Родарі Дж. «Пригоди Цибуліно», «Пригоди Джельсоміно в Країні брехунів», «Казки по телефону» (1 за вибором)
20. Сетон-Томпсон Е. «Снап», «Доміно», «Ведмежа Джонні», «Мустанг-іноходець» (1-2 за вибором)
21. Треверс П.Л. «Мері Поппінс»
22. Уайльд О. «Щасливий принц»
23. Чапек К. «З погляду кішки»

Із сучасної літератури

24. Ауер М. Цикл «Школа чарівних тварин» (1-2 за вибором)
25. Бессон Л. «Артур і мініпути»
26. Геммель Ш. «Марвін. Книга Вогню і Дружби»
27. Вайт Е. Б. «Павутинка Шарлотти»
28. Дал Р. «Чарлі і великий скляний ліфт»
29. Зальтен Ф. «Бембі»
30. Екгольм Я. У. «Людвігові хитрому – ура! ура! ура!»
31. Ліндгрєн А. «Малюк і Карлсон»
32. Льюїс К.С. «Хроніки Нарнії» («Лев, Чаклунка і Платтяна шафа»)
33. Маар П. «Пан Белло і блакитне диво», «Що не день, то субота», «Китобус, або Нові цятки для Суботика» (1-2 за вибором)
34. Нанетті А. «Мій дідусь був черешнею»

35. Ролінг Дж. «Гаррі Поттер і філософський камінь»
36. Стронг Дж. «Кімнатні пірати», «Розшукується ракета на чотирьох лапах», «Гармидер у школі», «Канікули з близнятами» (1-2 за вибором)

6 клас

1. Баррі Дж. М. «Пітер Пен і Венді»
2. Беляєв О.Р. «Людина-амфібія»
3. Бічер-Стоу Г. «Хатина дядька Тома»
4. Бредбері Р. «Все літо в один день» та інші оповідання (1-2 за вибором)
5. Верн Ж. «Діти капітана Гранта»
6. Гоголь М. «Вечори на хуторі біля Диканьки» (1-2 за вибором)
7. Грецькі міфи. «Деметра і Персефона», «Нарцис», «Пігмаліон» та інші (2-3 за вибором)
8. Даррелл Дж. «Моя родина та інші звірі», «Птахи, звірі й родичі» (1 за вибором)
9. Езоп. «Лисиця і виноград», «Вовк і Ягня», «Крук і Лисиця», «Мурашки і Цикада» (2-3 за вибором)
10. Єгипетські міфи. Ра та Апоп. Міф про те, як Тефнут покинула Єгипет (1-2 за вибором)
11. Індійські міфи. Творення. Про створення ночі. Про потоп. Про золоті часи (2-3 за вибором учителя)
12. Короленко В.Г. «Сліпий музикант»
13. Крилов І.А. «Квартет», «Бабка і Муравель», «Вовк і Ягня» (1-2 за вибором)
14. Крюс Дж. «Тім Талер, або Проданий сміх»
15. Марк Твен. «Принц і злидар»
16. Монтгомері Л. М. «Енн із Зелених дахів»
17. О. Генрі. «Вождь червоношкірих» та ін. (1-2 за вибором)
18. Олдрідж Дж. «Останній дюйм»
19. Етуотер Р. і Ф. «Пінгвіни містера Поппера»
20. Елінора Ф. «Сьома принцеса»
21. Сенкевич Г. «Янко-музикант»
22. Сетон-Томпсон Е. «Маленькі дикуни»
23. Стівенсон Р.Л. «Острів скарбів»
24. Троєпольський Г. М. «Білий Бім Чорне вухо»
25. Уайльд О. «Кентервільський привид»
26. Харріс Дж. Ч. «Казки дядечка Рімуса»
27. Чехов А. «Хамелеон», «Товстий і тонкий», «Хлопчики» (1-2 за вибором)
28. Шолом-Алейхем. «Хлопчик Мотл», «Пасха на селі» (1 за вибором учителя)

Із сучасної літератури

29. Бонд М. «Ведмежа на ім'я Паддінгтон», «Ще про Паддінгтона», «Паддінгтон-помічник» (1-2 за вибором)
30. Енде М. «Момо», «Нескінченна історія» (1 за вибором)
31. Кінні Дж. «Щоденник слабака»
32. Ліндгрєн А. «Брати Лев'яче серце»
33. Нестлінгер К. «Пес йде у світ», «Начхати нам на огіркового короля!», «Гном у голові», «Летить, хрущі» (1-2 за вибором)
34. Ролінг Дж. «Гаррі Поттер і таємна кімната»
35. Толкін Дж.Р.Р. «Гобіт, або Туди і звідти»

7 клас

1. Азімов А. «Відчуття влади»
2. Верн Ж. «Двадцять тисяч льє під водою»
3. Гемінгвей Е. «Кішка на дощі»
4. Діккенс Ч. «Пригоди Олівера Твіста»
5. Дюма О. «Три мушкетери»
6. Конан Дойл А. «Оповідання про Шерлока Холмса» (1-3 за вибором)
7. Крісті А. «Десять негреньят»
8. Купер Ф. «Звіробій», «Останній із могікан» (1 за вибором)
9. Лондон Дж. «Біле Ікло», «Поклик предків» (1 за вибором)
10. Монтгомері Л. М. «Енн із Зелених дахів», «Енн із Ейвонлі», «Емілі з місячного серпа», «Емілі виростає», «Емілі у вирі життя» (1 за вибором)
11. О. Генрі. «Вождь червоношкірих»
12. Олдрідж Дж. «Останній дюйм»
13. Пірс Ф. «Том і опівнічний сад»
14. Рід Т. М. «Вершник без голови», «Квартеронка», «Морське вовчєня» та ін. (1 за вибором)
15. Уайт Т. Х. «Меч в камені», «Відпочинок місіс Мешем»
16. Уеллс Г. «Чарівна крамниця»

Із сучасної літератури

17. Амонд Д. «Скеліг»
18. Більман С. «А пані Медокс тут як тут», «Пані Медокс і радість маленьких речей», «Пані Медокс і школа фантазії» (1-2 за вибором)
19. Джонс Д.В. «Мандрівний Замок Хаула»
20. Желязни Р. «Хроніки Амбера»
21. Патерсон К. «Міст у Терабітію»
22. Пекарська М. Цикл «Клас пані Чайки» (1-2 за вибором)
23. Пулман Ф. Трилогія «Темні початки» («Північне сяйво», «Магічний ніж», «Янтарне скло») (1-2 за вибором)
24. Ролінг Дж. «Гаррі Поттер і келих вогню»
25. Сашар Л. «Ями»
26. С'юелл А. «Чорний красень»
27. Шмітт Е.Е. «Діти Ноя»
28. Сучасна зарубіжна поезія (1-2 за вибором)

8 клас

1. Азімов А. «Кінець вічності»
2. Апдайк Дж. «Завтра, завтра, завтра»
3. Биков Василь. «Альпійська балада»
4. Бомарше П. О. «Севільський цирульник»
5. Горацій. «До Мельпомени» («Мій пам'ятник стоїть...»)
6. Гурамішвілі Д. Поезії (2-3 за вибором)
7. Донн Дж. Вірші (1-2 за вибором)
8. Ду Фу. Вірші (2-3 за вибором)
9. Думбадзе Н. «Я, бабуся, Іліко та Іларіон»
10. Есхіл «Прометей закутий»
11. Лі Бо. Вірші (2-3 за вибором)
12. Лопе де Вега. «Собака на сні»
13. Мелвілл Г. «Мобі Дік, або Білий Кит»
14. Мольєр. «Тартюф»
15. Олкотт Л. «Маленькі жінки»
16. «Пісня про Роланда» (2-3 розділи за вибором)

17. Рабле Ф. «Гаргантюа і Пантагрюель» (1-2 розділи за вибором)
18. Рудакі. Вірші (3-4 за вибором)
19. Руставелі Ш. «Витязь у тигровій шкурі» (уривки за вибором)
20. Сафо. Вірші (1-2 за вибором)
21. Софокл. «Антигона»
22. Чичибабин Б. «З Україною в серці...» та інші поезії (1-2 за вибором)
23. Шеклі Р. «Абсолютна зброя»
24. Шекспір В. Сонети (2-3 за вибором), «Дванадцята ніч»
25. Шолом-Алейхем. «Пісня над піснями»

Із сучасної літератури

26. Гордер Ю. «Світ Софії», «У дзеркалі, у загадці» (1 за вибором)
27. Лем С. «Солярис»
28. Парр М. «Вафельне серце»
29. Ролінг Дж. «Гаррі Поттер і в'язень Азкабану»
30. Старк У. «Диваки і зануди»
31. Сульберг А. А. Цикл «Хто проти суперкрутих» (1-2 за вибором)
32. Свінген А. «Балада про зламаний ніс»
33. Толкін Дж. Р. Р. «Володар Перснів»
34. Шведер О. Г. «Сни шовкопряда»
35. Сучасна зарубіжна поезія (1-2 твори за вибором)
36. Ягелло Йоанна «Кава з кардамоном», «Шоколад із чилі», «Тирамісу з полуницями» (1-2 за вибором)

9 клас

1. Азімов А. «Я – робот»
2. Акутагава Р. «Ніс», «Свято хризантем» та ін. (1 за вибором)
3. Бальзак О. «Батько Горіо», «Шагренева шкіра» (1 за вибором)
4. Белль Г. «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...»
5. Бронте Ш. «Джейн Ейр»
6. Гоголь М. В. «Ніс», «Портрет» (1 за вибором)
7. Голдінг В. «Володар мух»
8. Гюго В. «Собор Паризької Богоматері»
9. Кларк А. «Кінець дитинства»
10. Конрад Дж. «Серце темряви»
11. Лермонтов М. Ю. Вірші (2-3 за вибором), поеми (1 за вибором)
12. Меріме П. «Кармен»
13. По Е. «Ельдорадо» та ін.
14. Ремарк Е. М. «Три товариші»
15. Селінджер Дж. «Над прірвою у житті»
16. Сенкевич Г. «Камо грядеші?»
17. Стругацькі А. і Б. «Важко бути богом»
18. Шиллер Ф. «Підступність і кохання», «Розбійники», «Вільгельм Телль» (1 за вибором)
19. Шеклі Р. «Заповідна зона»

Із сучасної літератури

20. Вайтхед К. «Підземна залізниця»
21. Геддон М. «Загадковий нічний інцидент із собакою»
22. Гунель Л. «Бог завжди подорожує інкогніто»
23. Морпурго М. «Бойовий кінь»
24. Пеннак Д. «Як роман»

25. Ролінг Дж. «Гаррі Поттер і орден Фенікса»
26. Сучасна зарубіжна поезія (1-2 твори за вибором)
27. Шмітт Е.Е. «Оскар і Рожева Пані»

Додаток 3

Електронні ресурси зарубіжної літератури для учнів

Центральна бібліотека України для дітей

<https://chl.kiev.ua/default.aspx?id=68>

Адреси бібліотек України для дітей

<https://chl.kiev.ua/default.aspx?id=40>

Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади

<https://www.ae-lib.org.ua/>

КЛЮЧ («Краща література юним читачам»)

<https://chl.kiev.ua/key>

Львівська обласна бібліотека для юнацтва імені Романа Іваничука

<http://bibliotekanarynku.com/>

Національна бібліотека України для дітей

<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=3834>

Полтавська обласна бібліотека для дітей імені Панаса Мирного

<http://odb.poltava.ua/>

Фанфіки українською

<http://fanfikyua.blogspot.com/>

Централізована система бібліотек для дітей м. Дніпро

<http://www.childlib.dp.ua/>

Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (культурно-просвітницький блок)

<http://surl.li/qqbi>

Електронна бібліотека «Librarius»

<https://librarius.pro/>

Електронна бібліотека «Чтиво»

<https://chtyvo.org.ua/>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Закон України «Про повну загальну середню освіту» // Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів № 898 від 30 вересня 2020 р. // Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standativ-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898?fbclid=IwAR32j9maQIQor-nNCoHsCZuMCF1vkxqivngaf5WkUHJFhwUA25XHVKKGxdg>

Державний стандарт початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів № 87 від 21.02.2018 // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>

Державний стандарт початкової освіти зі змінами. Постанова Кабінету Міністрів № 688 від 24.07.2019 // Режим доступу: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/kabineta-ministriv-postanovi/postanova-vid-lipnya-2019-688-pro-vnesennya376611.html>

Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм // Режим доступу:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/03/25/metod.pdf>

Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти // Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

Шиян Р., Ляшенко О., Фіцайло С., Дубовик О., Гайдамака О. Усе про модельні навчальні програми для розробників і шкіл // Режим доступу:
<https://nus.org.ua/questions/vidpovidayemo-na-zapytannya-use-pro-modelni-navchalni-programy-dlya-rozrobnykiv-i-shkil/>